

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΕΤΟΣ ΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1957 | ΑΡΙΘ. 15

ΔΩΡΟΘΕΟΣ, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
(† 26 Ἰουλίου 1957)

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

(† 1888 — 1957)

“Ὀλως ἀπροσδοκῆτως, καὶ κατόπιν βραχείας μὲν ἀλλὰ βαρείας μορφῆς νόσον ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Δωρόθεος. Ὁ θάνατός του ἐπῆλθεν εἰς ξένην καὶ μακρὴν χώραν. Μακρὰν τῆς Ἑλλάδος μας. Καὶ μακρὰν τοῦ πεφλημένου ποιμνίου του. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του δὲν ἀντίκρουσαν διὰ τελευταίαν φορὰν τὸν αἰθέριον οὐρανὸν μας, ἀλλὰ τὸν βαρὺν καὶ ὀμίχλώδη τῆς Σουηδίας.

*

Ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ τὸ Ἔθνος δλόκληρον, ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, θορηνοῦν τὸν πρόωρον θανατὸν του, ὡς Ἐθνικὴν ἀπώλειαν. Διότι ὁ ἀείμνηστος εἶχε σκέψιν φωτεινὴν. Διάθεσιν ἀγαθωτάτην. Θέλησιν δημιουργικὴν. Καὶ οἱ ὀρίζοντες τῶν ὀραματισμῶν του ἦσαν εὐρεῖς, εὐρύτατοι.

Ἀποφασίς του ἦτο, ν’ ἀφιέρωσιν ὅλας του τὰς δυνάμεις, διὰ ν’ ἀναστλιβῶσιν καὶ νὰ λάμπουν, μὲ νέαν οὐρανόφωτον αἴγλην καὶ μὲ νέαν λαμπρὰν ἀκτινοβολίαν, τὰ παλαιὰ καὶ ἐνδοξα εὔσημα τῆς ἀγιωτάτης μας Ἐκκλησίας.

Διότι ἐγνώριζεν ἄριστα, ὅτι δι’ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ὁ θεῖος καὶ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ἐχαράχθη ἡ πνευματικὴ πορεία τοῦ Ἐθνους μας. Ἦνθισεν, ὡς συνείδησις χρέους, ἡ Ἐλευθερία του. Καὶ καθιερώθη, ὡς καθῆκον, ἡ θυσία τοῦ ἀτόμου ὑπὲρ τοῦ συνόλου καὶ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ.

*

Ἀπὸ παιδικῆς του ἡλικίας ἀνατραφεὶς εἰς περιβάλλον σεβασμοῦ πρὸς τὰς ἱερὰς Παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ἠκολούθησε μὲ ἐνθουσιασμὸν τὸ μέγα τῆς ἱεροσύνης στάδιον, καὶ ἀφιέρωσεν ὅλας του τὰς ἡμέρας διὰ τὴν δόξαν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Δεκαπέντε μόλις μῆνες ὑπῆρξαν τὸ διάστημα, τὸ ὁποῖον αἱ ἀνεξιχνίαστοι βουλαι τοῦ Ὑψίστου ἐπέτρεψαν νὰ πηδαλιουχῆσιν τὸ ἱερόν της σκάφος. Καὶ ὁμως ἤρκεσαν διὰ ν’ ἀναδειχτοῦν αἱ μεγάλαι του ἀρεταί. Διότι ἐπέδειξεν ὁ αἰόδιμος δρᾶσιν γόνιμον καὶ ἀποδοτικὴν. Κ’ ἐμόχθησεν μὲ ζῆλον ἀδιάπτωτον, διὰ νὰ ὀργανώσῃ ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς Ἐκκλησίας, εἰς πᾶν ἔδαφος τῆς μεγάλης της δικαιοδοσίας. Προπαντὸς δέ, νὰ ὑψώσῃ τὸ πνευματικὸν καὶ βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ ἐφημεριακοῦ μας κλήρου, διὰ τὸν ὁποῖον ἠσθάνετο θερμοτάτην ἀγάπην. Καὶ ὑπὲρ τοῦ ὁποῦ, εὐθύς ἅμα τῇ εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον ἀναρ-

“ΛΑΟΣ ΘΕΟΥ,, ΚΑΙ “ΧΩΡΑ ΑΓΙΩΝ,,

Μιά δεύτερη ματιά θά μᾶς ἀποκαλύψῃ καλύτερα τὴν ψυχὴ τῶν Χριστιανῶν μας. Ἡ προηγούμενη¹ ἦταν ἀπογοητευτική. Παρουσίασε τοὺς κινδύνους, μέσα στοὺς ὁποίους τρεμοσβύνει ἡ ἀγνή ζωὴ τοῦ χωριοῦ καὶ πέφτει μαραμμένο τὸ ἄνθος τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Τὰ νεῖατα τὰ Ἑλληνικά ἔχουν ὑποστῆ σοβαρὸν τραυματισμόν.

Ἄλλ’ οἱ προϋποθέσεις γιὰ μιὰ καρποφόρο ἱεραποστολικὴ ἐργασία δὲν εἶναι ὀλοκληρωτικὰ ἀρνητικές. Πολλοὶ βλέπουν τὴν Ἑλληνικὴ ψυχὴ, στὰ χρόνια μας, ξεθωριασμένη. Καὶ ἀποχωματισμένην ἀπὸ τὴν αἰωνόβια Ἑλληνορθόδοξη παράδοσί της. Καὶ ἴσως συμβαίνει κάτι τέτοιο. Ἄλλὰ μόνον στὴν ἐπιφάνεια. Σπάνια στὸ ἐσωτερικὸ της. Στὸ βάθος εἶναι ὁμορφη, ἀγνή, ἀγγελική. Τὴν στολίζουν ἀρετές, πὸν δύσκολα βροίσκεis σ’ ἄλλους λαούς. Βέβαια ὁ Ἱερεὺς θά ὑποχρεωθῆ νὰ πιῆ πολλὰ πικρὰ ποτήρια ἀπ’ τὸ λαὸ του. Συγχρόνως ὁμως καὶ ὁπωσδήποτε θά ἀνακουφίζεται, ὅταν πάνω στὴ βαθειὰ καλλιέργεια τοῦ «γεωργίου» του ἀνακαλύπτῃ τοὺς ἀνεξερεύνητους καὶ ἀτίμητους θησαυροὺς τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Καὶ αὐτὲς οἱ ὠραῖες ἐξάρσεις τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ μας ἔκαμαν τοὺς Πνευματικοὺς νὰ ἐπιστρέψουν στὴν ἔδρα τους «μετὰ χαρᾶς μεγάλης». Δησμόνησαν κόπους καὶ ἀγρυπνίες καὶ ἀρρώστειες καὶ ταλαιπωρίες. Κι’ ἔμεινε στὴν καρδιά τους μόνον ἡ μεγαλειώδης εἰκόνα τῶν Χριστιανῶν μας. Πάντοτε θά μᾶς συγκινοῦν αὐτοὶ οἱ Χριστιανοί, πὸν εἶναι σκορπισμένοι ἐδῶ κι’

1. «Ἐφημέριος» ἀρ. 13/1957.

ρήσει του, εἶχε διαθέσει ὅλας τὰς ἐκτάκτους ἀποδοχὰς του.

*

Ἡμεῖς, εὐτυχήσαντες ἀληθῶς νὰ ὑπάρξωμεν στενοὶ συνεργάται τοῦ ἀειμνήστου Προϋπεράρχου, γνωρίζομεν ὑπὲρ πάντα ἄλλον, καὶ τὰ κεδνά του βουλευματα καὶ τοὺς ἀποπνέοντας ἄρωμα δραματισμούς του...

Οὕτως ὁμως ἠυδόκησεν ὁ Κύριος. Ἄς εἶναι τρισευλογημένον τὸ ἅγιον ὄνομά Του.

Καὶ ἄς εὐχηθῶμεν ἀπὸ ψυχῆς ν’ ἀναδείξῃ Προκαθήμενον τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας, διάδοχον ἀντάξιον τοῦ ἀπελθόντος ἐπιφανοῦς καὶ ἐκλεκτοῦ κατὰ πάντα Ἱεράρχου.

Αἰωνία καὶ ἀγήρως ἄς εἶναι ἡ μνήμη Του.

ΘΕΟΔ. Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ἐκεῖ στὰ χωριά τῆς Πατρίδος μας σὰν ἀστέρια πολύφωτα, σὰν μυρίπνοα παραδεισένια ἀνθή «εἰς ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς».

Ὁ Πνευματικὸς ἔχει μπροστά του τὴν εἰκόνα μιᾶς φτωχῆς. Εἶναι χήρα ἀπὸ χρόνια. Τώρα κλαίει τὸ χαμὸ τοῦ παιδιοῦ της. Ἀλλὰ ξεχωρίζει στὸ χωριό. Γιατὶ εἶναι προικισμένη μετὰ τὴν «ἀνωθεν σοφίαν». Καὶ φλέγεται ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Ἐπίγειος ἄγγελος, χωρὶς ὑπερβολή. Στὸ χωριό της καμιά πνευματικὴ ἐργασία. Ὁ Ἐφημέριος ἄρρωστος στὸ κρεβάτι ἀπὸ καιρό. Ὁ Ἱερεὺς τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ τοὺς ἐπισκέπτεται κάθε τόσο. Πνευματικὴ ξεραῖλα, λοιπόν. Καὶ μόνο σὰν τὸ ταπεινὸ λουλουδί τῆς ἐρήμου προβάλλει μετὰ τὴν εὐσέβειά της ἢ πτωχὴ χριστιανή. Πλούσια δὲν εἶναι. Ἐχει ὅμως πλοῦτο πνευματικόν. Καὶ κατορθώνει νὰ ὑπηρετῇ ἀξιοθαύμαστα τὸ ἰδανικὸ τῆς ἀγάπης. Καὶ μετὰ τὴν ἀκαταπόνητη «ἐν κρυπτῷ» ἐργασία της ἀποδεικνύεται ὑπέροχη κοινωνικὴ προσωπικότης. Σήμερα φροντίζει γιὰ τὴν προῖκα τῆς ὄρφανῆς. Χθὲς βοσκοτὰν κοντὰ στὸν ἐγκαταλελειμμένο Λειτουργὸ τοῦ Ὑψίστου, πὸν περνᾷ τίς τελευταῖες μέρες τῆς ἐπίγειας ζωῆς Του σὲ κάποια ἀπὸ ξερολίθι καλύβα. Κάθε μέρα διασχίζει τοὺς στενοὺς χωριάτικους δρόμους μετὰ τὸ καλάθι—πρόχειρο φαρμακεῖο—στὸ χέρι, γιὰ νὰ περιποιηθῇ τοὺς ἀρρώστους της. Αὐτὴ εἶναι, πὸν ζωντανεύει στὴν ἄχαρη καὶ ὕλιστικὴ ἐποχὴ μας τὰ αἰώνια ἰδανικά τῆς ἀγάπης καὶ τῆς θυσίας. Ποιὸς τὴν καθωδήγησε στὸ ἔργον της; Ποιὸς τὴν καλλιέργησε; Χωρὶς ἀμφιβολία εἶναι ἀποκλειστικὸς καρπὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον «ὄπου θέλει πνεῖ» καὶ ἀγιάζει τίς ἐκλεκτὰς μορφάς, πὸν ζοῦν στὴν αἰωνιότητα.

*

Ἄς πᾶμε τώρα σ' ἄλλο χωριό. Ὁ Πνευματικὸς τὸ ἐπεσκέφθη Κυριακὴ πρωτὶ χωρὶς προειδοποίησι. Σκοπὸς του ἦταν νὰ κηρύξῃ, νὰ ἐξομολογήσῃ δύο - τρεῖς ὥρες τοὺς ὀλίγους Χριστιανοὺς καὶ τὸ ἀπόγευμα νὰ συνεχίσῃ τὴν περιοδεία. Τοῦ εἶχαν πῆ ὅτι τὸ χωριὸ εἶναι σκορπισμένον καὶ οἱ χωρικοὶ ἀπασχολημένοι στὰ καπνά. Δὲν θὰ εἶχε, ἐπομένως, πολλὴ δουλειά. Ἡ συνεχιζομένη ἐπισκευὴ τοῦ Ναοῦ ἀνάγκασε τὸν Πνευματικὸν νὰ ὀρίσῃ τόπον ἐξομολογήσεως τὸ Γραφεῖον τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν Θεία Λειτουργία ἔσπευσε στὸ περίεργον αὐτὸ ἐξομολογητήριον. Ἀλλὰ τὸν διάδρομο τοῦ Σχολείου εἶχαν κατακλύσει πάνω ἀπὸ 80 άτομα. — «Τὶ κοῖμα! Διανομὴ θὰ γίνῃ σήμερα; Δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ ἐξομολογήσουμε ἐδῶ. Νὰ πᾶμε ἄλλοῦ...». — «Ὅχι, φώναξαν ὅλοι μαζί. Ἐξομολογήσῃ περιμένουμε». Εἶναι τὰ διψασμένα ἐλάφια, πὸν ἔτρεξαν

νοσταλγικά στην πηγή τοῦ «ζῶντος ὕδατος». Εἶναι «οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι», ποὺ ἦλθαν νὰ βροῦν «ἀνάπαισι τῆς ψυχῆς αὐτῶν». Μὲ δυσκολία ὁ Πνευματικὸς διασχίζει τὸ συνωθούμενο πλῆθος, προχωρεῖ στὸ Γραφεῖον, φορεῖ τὸ πετραχῆλι, τοποθετεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου, προσεύχεται καὶ ἀρχίζει. Ἡ ἐξομολόγησις προχωρεῖ ἀκατάπαυστα. Καμμιά διακοπή, οὔτε γιὰ φαγητό.

Ἡ πολιορκία τῶν Χριστιανῶν ἦταν τέτοια, ὥστε ἦλθε τὸ βράδυ, ἔπεσε τὸ σκοτάδι, ἀναψε ἡ λάμπα τοῦ πετρελαίου καὶ ἡ ἐξομολόγησις δὲν τέλειωσε. Τὸ βράδυ, πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ἀνάγκη, ὁ Πνευματικὸς παραμένει στὸ χωριό. Καὶ τὴν ἐπομένη μέρα τὸν ξυπνοῦν πρὶν καλὰ φωτίση ὁ Θεός. Ἔχουν σταθμεύσει ἔξω 5 - 6 ἄνδρες μὲ τὶς βοϊδάμαξες. Θέλουν νὰ ἐξομολογηθοῦν πρὶν πᾶνε στὴ δουλειά. Καὶ ξαναρχίζει τὸ λυτρωτικὸ ἔργο στὸ σπίτι τῆς φιλοξενίας, γιὰ νὰ συνεχισθῇ πάλι στὸ Σχολεῖο. Δὲν ἔχει σημασία ἂν ὁ Πνευματικὸς ἔμεινε νησιτικὸς ὅλην τὴν ἡμέρα καὶ δὲν ξεκουράσθηκε οὔτε λεπτό. Ἀκτινοβολεῖ μπροστά του ἡ θανμασία ψυχῆ τῶν Ὁρθοδόξων. Γιατὶ ὅπως γράφει ὁ διαπρεπὴς ψυχίατρος Μαϊντερ, «ἡ ἐξομολόγησις ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ παρουσία τοῦ Πνευματικοῦ εἶναι μία πράξις κατ' ἔξοχὴν ἰσχυρή. Ἀρκεῖ ἡ ἐξομολόγησις νὰ εἶναι εἰλικρινής, συγκεκριμένη, χωρὶς επικαλύψεις καὶ ἐξηγήσεις, αἱ ὁποῖαι κατὰ βάθος εἶναι δικαιολογίαι». Προβάλλει λοιπὸν ἡ γενναία ψυχὴ, ποὺ θέλει νὰ ἐπανέλθῃ στὸν Χριστὸ καὶ νὰ ἀρχίσῃ τὴ νέα ζωὴ. Καὶ διαπιστώνει, ὅτι «Πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, ποὺ ἐδημιούργησε ἢ καταιγίδα τῶν τελευταίων ὕλιστικῶν θεωριῶν καὶ ἀντιχριστιανικῶν πεποιθήσεων. Καὶ δὲν εἶναι ἐντυπωσιακὲς φωτοβολίδες αὐτὲς οἱ μυστηριώδεις ἐκκροήσεις τῶν ψυχῶν, ποὺ νοσταλοῦν τὸν Θεό. Ἡ ψυχὴ ποθεῖ τὴ λύτρωσι, γιὰτὶ στενάζει μέσα στὴν ἀποπνικτικὴ σκλαβιά τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ρουτινιασμένη ζωὴ τοῦ χωριοῦ χωρὶς τοῦ πνεύματος τὶς ἐξάρσεις καὶ τοῦ θείου λόγου τὴν τροφοδοσία ἐδημιούργησε στενὸ κλοιό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο λαχταροῦ ὁ ἄνθρωπος νὰ ξεφύγῃ. Καὶ ξεφεύγει, ὅταν ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ βρεθῇ κοντά του. Καὶ θὰ ἀναπνῆ πάντα στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς Χριστιανικῆς ἐλευθερίας, ἂν ὁ Ἐφημέριος, ζῶντας αὐτὸς τὴν ζωὴν τοῦ πνεύματος, θελήσῃ νὰ ἀξιοποιήσῃ τὸ πέρασμα τοῦ Πνευματικοῦ καὶ συνεχίσῃ «εἰς βάθος» καὶ «κατ' ἄτομον», τὴν πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ ἀνάπτυξι, «νονητεῶν ἕναν ἕκαστον μετὰ δακρύων».

Θέλουμε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μένει ἀδιάφορος στὸ βάθος τῆς ψυχικῆς του ὑποστάσεως. Καὶ εἶναι μία ἀποψις αὐτὴ ποὺ ἡμπορεῖ νὰ παίξῃ σημαντικὸ ρόλο στὸ ἔργο τῆς Ποι-

μαντικής. Καὶ ὁ Ἐφημέριος, ἐπομένως, δὲν θὰ παρασύρεται ἀπὸ τὴν ἀκαταστασία, τὸν ἐγωϊσμό καὶ τὴν σκληρότητα, ποὺ παροουσιάζουν πολλοὶ Χριστιανοί. Οὔτε θὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία ἄλλων σχετικὰ μὲ διάφορες ἐκδηλώσεις τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς. Οὔτε θὰ ἀπογοητεύεται, ὅταν φοβερὰ πάθη ἀλυσσοδέουν τὰ πνευματικά του τέκνα καὶ δημιουργοῦν ἀναστατώσεις ἀτομικοῦ καὶ οἰκογενειακοῦ χαρακτήρος. Ὅλα αὐτὰ εἶναι τὰ κύματα, ποὺ ἀφρίζουν στὴν ἐπιφάνεια τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ κτυποῦν τοὺς ἀσάλευτους βράχους τῆς ἀκτῆς, ἐνῶ στὰ βάθη τῆς θαλάσσης βασιλεύει ἡ γαλήνη.

Ὁ Ἕλληνας πιστεύει. Καὶ σέβεται τὶς αἰώνιες καὶ ἀκατάλυτες ἠθικὰς ἀρχάς. Χάριν αὐτῶν εἶναι πρόθυμος νὰ πεθάνῃ. Ὑπολογίζει μὲ δέος ἱερὰ πρόσωπα καὶ ἀντικείμενα καὶ γεγονότα, ποὺ συνδέονται κατὰ κάποιο τρόπο μὲ τὴ θρησκεία του καὶ ἰδίως μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Λατρεία καὶ Λειτουργία. Κι' ἂν παρεκτρέπεται, θλίβεται. Κι' ἂν λόγῳ τῶν περιστάσεων, εἶναι ἀποτραβηγμένος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴ ζωντανὴ ἐκπροσώπησι τοῦ Ἐὐαγγελικοῦ πνεύματος, ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τὸν Ἱερέα του. Τὸν θέλει νὰ στέκεται στὸ ὕψος τῆς πνευματικῆς του ἀποστολῆς. Καὶ εἶναι πρόθυμος νὰ ὑπακούῃ στὴ φωνὴ τοῦ γνησίου Ποιμένου. Καὶ νὰ προσαρμόζεται ἀνεπιφύλακτα στὶς ἐπιταγὰς τοῦ ὑψίστου ἠθικοῦ νόμου.

Ὅσοι ἔχουν γνωρίσει ἄλλους λαοὺς, εἶναι σὲ θέσι ἀσφαλῶς νὰ κατανοήσουν τὴν ἀλήθεια αὐτῆς τῆς διαπιστώσεως. Καὶ ἐπομένως ἔχομε μιὰ σταθερὴν βάσι, τὸ ψυχικὸ μεγαλεῖο τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, πάνω στὴν ὁποία μποροῦμε νὰ σταθοῦμε, γιὰ νὰ προχωρήσουμε μὲ ἐνθουσιασμό στὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν δυνατοτήτων καὶ τὴν ὀλοκλήρωσι τῆς προσωπικότητος τῶν Χριστιανῶν μας.

Ἐξετάζομε, συνήθως, ἂν ὁ λαὸς μας ἀνταποκρίνεται πλήρως στὰ πνευματικά του καθήκοντα. Καὶ ἀπογοητευόμαστε μὲ τὴν διαπίστωσι. Θὰ ἦταν προτιμώτερο νὰ γνωρίζαμε τὶς ἀπαιτήσεις του. Πῶτῃσε ἕναν ἀπλὸ πιστό. Καὶ θὰ σοῦ ἀπαντήσῃ ἀβίαστα: «Ζητῶ ἀπὸ τὸν Ἱερέα μου λίγη στοργή, γιὰ νὰ μὲ ἀνακουφίσῃ στὸν πόνο τὸν ψυχικὸ καὶ σωματικόν. Ἔχω δικαίωμα νὰ βλέπω ἕνα καλὸ παράδειγμα καὶ νὰ ἀκούω μιὰ φωτισμένη συμβουλή, γιὰ νὰ παίρνω θάρρος στὸν πολὺπλευρον ἀγῶνα μου. Μιὰ εὐλαβικήν συμπαράστασι καὶ μιὰ ἀνυστερόβουλη ἀνιδιοτέλεια θὰ φτερώνῃ τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς μου, γιὰ νὰ πετῶ στὶς σφαῖρες τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Αὐτὰ καὶ τίποτε ἄλλο.

Ἄν ὁ λαὸς μας εὗρισκε κάποια ἀνταπόκρισι, χωρὶς ἄλλο θὰ ἦταν «λαὸς Θεοῦ» καὶ ἡ πατρίδα μας «χώρα ἁγίων».

Ἀρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΜΠΑΡΔΑΚΟΣ

Η ΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΤΟ ΨΥΧΙΚΟ ΜΑΣ ΑΝΑΒΑΠΤΙΣΜΑ
ΤΗΝ ΩΡΑΝ ΤΗΣ ΔΕΗΣΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑΝ
ΕΝΑ ΒΡΑΔΥ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Ἡ ψυχὴ μας δοκιμάζει κάποια ἀνάτασί της. Εἶναι ἡ ἐποχὴ, ποῦ ὁ κόσμος μας γεμίζει ἀπὸ εὐλάβεια, μυστικισμό, νοσταλγία, στοχασμούς καὶ θρησκευτικὴ ἐκδήλωσι, ἀγκαλιασμένη με ἀγάπη πρὸς τὴν ἑλληνικὴ φύσι. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία μπερδεύεται με τὴν φυσιολατρεία μας. Μέσα στὸ περιβάλλον αὐτὸ τοῦ ἑλληνικοῦ φωτὸς καὶ τῆς εἰδυλλιακῆς λεπτῆς ὠραιότητος ἡ ψυχὴ μας τοποθετεῖ καὶ τὰ χριστιανικὰ ἅγια τῶν ἁγίων της. Ἡ λαχτάρα πρὸς τὴν θάλασσα, τὸ βουνὸ καὶ τὸ ὑπαίθρο ξυπνᾷ καὶ τὸν βαθύτερον θρησκευτικὸν μας μυστικισμό. Τὸ εὐγενικὸ πρόσωπο τῆς Παναγίας γεμίζει μονομιᾶς τὴν ζωὴν μας. Καὶ ἡ ἀγιότητά του παίρνει ἀνθρώπινη πολὺ γνώριμή μας μορφή, ποῦ τὴν ἀγκαλιάζουμε καὶ τὴν αἰσθανόμαστε καὶ τὴν ζοῦμε. Ἀντικρῦζουμε καὶ ζοῦμε τὴν μητέρα σὰν ἓνα ἅγιο πρόσωπο καὶ σὰν μιὰ ἀκατάλυτη ἰδέα, καθαγιασμένη ἀπὸ τὴν ἱερότητα καὶ τὴν ἀγιωσύνη τῆς μεγάλης πονεμένης μητέρας τοῦ Σταυρωμένου Θεοῦ. Ἡ βραδυνὴ καμπάνα, ποῦ σημαίνει τὴν ὥρα ποῦ τὸ δεῖλι βάφει τὸ καθετὶ με τὰ βυssινιά, τὰ πορφυρόχροα καὶ τὰ μενεξεδένια του χρώματα, δημιουργεῖ τὴν ἀτμόσφαιρα ἐνὸς συγκινητικοῦ εἰδυλλιακοῦ ψυχικοῦ συναγερμού. Τὰ ἀπομακρυνὰ ἐξωκλήσια μᾶς ἐλκύουν με τὴν παράδοσι καὶ τὸ θρόλο τους. Ἡ ἀπλότητα καὶ ἡ ταπεινωσύνη τους ταιριάζουν καλλίτερα γιὰ τὴν σκηνοθεσίαν τοῦ βαθύτερου δράματος, ποῦ ζῆ καὶ δραματίζεται ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ καὶ ἡ σκέψις. Κάτω ἀπὸ τὰ ποικιλόχρομα καντήλια τους ἀναμμένα ἀπὸ τὴν πίστι καὶ ἀπὸ τὸν ἠθικὸ ἀγγελικὰ πλασμένο χριστιανικὸν κόσμον ἡ μορφή τῆς Πανάχραντης γίνεται βωμὸς θυσιαστηρίου ἐξαγνιστικοῦ.

Γονατισμένοι μπροστὰ στὸν βωμὸν αὐτὸν οἱ χριστιανοὶ—μορφῆς θλιμμένες καὶ πονεμένες, συνοδεῖες πένθιμες ποῦ ξεκίνησαν ἴσως ἀπὸ κάπου πολὺ μακρὰν με τὸ σπαραγμὸ καὶ τὸ δάκρυ—βρίσκουν τὴν ψυχικὴν τους ἀνάτασι, ποῦ εἶναι ἡ φυγὴ ἀπὸ μιὰ ἀτμόσφαιρα πόνου καὶ θλίψεως χωρὶς τέλος. Σιγοτρέμει τὸ φῶς τῆς καντήλας καὶ σιγοτρέμουν τὰ λόγια στὰ χεῖλη τῶν δεομένων μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς μεγάλης μητέρας γιὰ κάποια παιδιὰ, γιὰ τὰ παιδιὰ ἴσως ὅλου τοῦ κόσμου. Μιὰ ἐπικοινωνία ψυχικὴ τῆς μητέρας, ποῦ παραμένει ἢ μιὰ καὶ ἡ ἀμετάβλητη σὲ φίλτρα καὶ σὲ

αίσθήματα στο πέρασμα τῶν αἰώνων. Οἱ στοχασμοὶ τοῦ Δεκαπενταυγούστου γίνονται φῶς καὶ ἀνακούφισις ἐσωτερικῇ. Κι' ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ φῶς προβάλλει κάθε φορὰ τὴν ἐποχὴ τούτῃ τῆς μαρτυρικῆς περισυλλογῆς καὶ τῆς δεήσεως πρὸς τὴν Παναγία ἢ μορφὴ βιβλικῶν σεβαστῶν μας προσώπων. Μὲ ὄδηγὸ τὸ εἰδυλλιακὸ καὶ θρησκευτικὸ περιεχόμενον τῶν ἐσπερινῶν αὐτῶν, ποὺ σημαίνουν τὰ καμπανάκια τῶν μακρυνῶν ἐξωκκλησιῶν καὶ μὲ πρωτοπορεία στὸν δρόμον μας τὴν λαμπάδα ποὺ φωτᾷ ἓνα εὐρὺ χριστιανικὸ κόσμον συνυφασμένο μὲ τὸν ἐθνικὸ ἑλληνικὸν κόσμον, ὀδεύουμε τὰ βράδια αὐτὰ στὶς μυσταγωγίαις κάτω ἀπὸ τὴν σκέπη τῆς Ἀρχαντῆς Παρθένας. Διψᾶμε τὸ περιβάλλον αὐτὸ τῆς γαλήνης, τῆς περισυλλογῆς καὶ τῆς νοσταλγίας πρὸς ὅ,τι ἐξήσαμε καὶ ἀγαπήσαμε παλαιότερα καὶ ἐξακολουθοῦμε ν' ἀγαπᾶμε ἀκόμη ὡς λύτρωσι τῆς σκέψεως καὶ τῆς ψυχῆς μας ἀπὸ τὴν ταραγμένη σημερινὴ ἀτμόσφαιρα. Στὰ πόδια τοῦ βωμοῦ μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας ἀκουμπᾶμε ὅ,τι λησμονῶντας στὸ ξεκίνημα ἐπήραμε μαζί μας ἀπὸ τὴν ὑλιστικὴ καὶ συνθλιπτικὴ ζωὴ μας. Καὶ ἀπογυμνωμένοι ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ταπεινότητα ζητοῦμε ν' ἀνεβοῦμε κάπου ὑψηλότερα γιὰ νὰ γεμίσουμε τὴν ψυχὴ μας μ' ἓνα καινούργιον περιεχόμενον, ποὺ ἔχει βάθος τοῦ τὴν ἀγάπη, τὴν καλωσύνη, τὴν ἀνθρώπινη ἀλληλεγγύη, τὴν εἰρήνη. Ἡ μορφὴ τῆς θείας ἀειπάρθενης μητέρας καὶ τῶν ἄλλων πονεμένων μητέρων γύρω γίνεται γιὰ μιὰ στιγμή ἓνα χαμόγελο κι' ἓνα φῶς. Στὸ φῶς αὐτὸ αἰσθανόμαστε τίς λίγες στιγμῆς τῆς προσευχῆς μας τὴν ἀνθρωπίνην μας ἐπικοινωνίαν μὲ τὴ θεότητα. Τίποτε δὲν ἀκοῦμε ἀπὸ τὴν πολύβουη θορυβώδη κίνησι τοῦ κόσμου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔχομε ξεκινήσει γιὰ τὴν ὀλιγόωρη ἀποσπερινὴ αὐτῆ φυγῆς μας καὶ λύτρωσι. Καὶ ἀκοῦμε μόνον σὰν θεία μελωδία καὶ σὰν ὕμνωδιὰ ἀγγελικὴ τὴν δέησι πρὸς τὴν Πλατυτέρα τῶν οὐρανῶν :

*Ὁ γλυκασμὸς τῶν ἀγγέλων
τῶν θλιβομένων ἢ χαρά.*

Ἡ ψυχὴ μας πλημμυρίζει κι' αὐτὴ ἀπὸ τὸν ἀγγελικὸν γλυκασμὸν κ' ἡ θλιψὶς μας γίνεται μιὰ ἀνείπωτη ἀνέκφραστη χαρά. Κλείνουμε μέσα μας τὴν Παναγία σὰν σύμβολον καὶ σὰν φῶς. Ἐνα ἀναβάπτισμα ποὺ κάνει νὰ αἰσθανώμαστε τοὺς παλμούς μιᾶς πραγματικῆς, ἔστω καὶ φευγαλέας εὐφροσύνης καὶ εὐδαιμονίας. Μία θεία εἰρήνη ἀπλώνει τὴν ἀπαλότητά της. Αὐτὴ ἡ εἰρήνη ποὺ εἶναι ὁ πόθος καὶ τὸ ἰδανικὸ τῆς ἀνθρωπότητος ὀλόκληρης κάτω ἀπὸ τὸ φέγγος, ποὺ σκορπίζει τὸ καντήλι τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς πίστεώς μας. Ἐνα τέτοιο ἀναβάπτισμα εἰρηνικὸν ἔδοκίμασε

ἡ ψυχὴ μας, ὅταν κάποιος δεῖλι τοῦ Δεκαπενταύγουστου βρεθῆκαμε μαζί με ἄλλους ἐπισκέπτες καὶ εὐλαβεῖς προσκυνητὰς μιᾶς μνήμης στὸ εἰδουλλιακὸ νησάκι, ποῦ τὸ χῶμά του σκεπάζει τὸν ποιητὴ καὶ τὸν ζωγράφου τῶν ἀγαθῶν καὶ ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων, τὸν Ἄλέξ. Παπαδιαμάντη. Ἡ Σκίαθος τὴν ὥρα ἐκεῖνη τυλιγμένη με τὸν πέπλο ἐνὸς θρησκευτικοῦ μυστηρίου. Ἀκίνητα στὸ λιμάνι τὰ καΐκια της καὶ οἱ ἀνθρωποὶ της με τὸ χαμόγελο μιᾶς καλωσύνης σὰν καθρέπτη τῆς καλωσύνης τῆς νησιώτικης ψυχῆς τους. Τὸ σπῆτι τοῦ Παπαδιαμάντη μᾶς σέρνει κοντὰ του ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα χριστιανικὰ προσκυνήματα. Ἀπλὸ καὶ μισοκατεστραμμένο σχεδόν. Ζωντανὴ ὅμως πάντα ἡ ἀτμόσφαιρά του, ἀνάμεσα εἰς τὴν ὁποῖαν πλανᾶται ἡ μορφὴ τοῦ ἀσκητοῦ διηγηματογράφου. Ἡ ἀγαπημένη του ἀδελφῆ, ἡ Κυρατσούλα, μᾶς μιλεῖ γιὰ τὸ καθετὶ τοῦ ἀδελφοῦ της, ποῦ ἦταν τὸ φῶς τῆς ζωῆς της καὶ ποῦ τὸ ἔχασε. Ἐδῶ τὸ τραπέζι ποῦ ἔγραφε, ἐκεῖ ἓνα βιβλίον με ἔργα τοῦ Σαίξπηρ καὶ πιδ κάτω ὑψηλὰ τὸ εἰκονοστάσι με ἀναμμένο πάντα τὸ καντήλι. Καὶ καθὼς ὑψώνομε τὰ μάτια μας πρὸς τὶς μορφὰς τὶς φωτισμένες ἀπὸ τὴν τρεμάμενη φλόγα τοῦ κανδηλιοῦ, ἀκοῦμε νὰ σημαίνει ἀπὸ μακριὰ ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησίας, ποῦ καλοῦσε στὴν ἑσπερινὴ μυσταγωγία τοῦ Δεκαπενταύγουστου. Τὴν ὥρα αὐτῆ, μᾶς λέγει με δάκρυα στὰ μάτια ἡ ἀδελφῆ τοῦ διηγηματογράφου, ὁ μακαρίτης μᾶς καλοῦσε γύρω του καὶ ἔψαλλε ὁ ἴδιος τὸν παρακλητικὸ κανόνα. Σιωπηλοὶ καὶ με στάσι εὐλαβικὴ γιὰ ἀριετὴ ὥρα ἐμείναμε κ' ἐμεῖς μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Παπαδιαμάντη. Καὶ γιὰ μιὰ στιγμή ἐπέρασε ὀραματικὰ ἀπὸ τὴ σκέψη μας ἡ βιβλικὴ του μορφὴ, ἐνῶ τὸ καθετὶ γύρω μας σὰν νὰ ἐγέμιζε ἀπὸ μιὰ θεῖα μελωδία, ποῦ ἐσιγότρεμε στὰ χεῖλη τοῦ ποιητοῦ...

Πάντων προστατεῖεις ἀγαθῆ... Αἰσθανθήκαμε τὰ γόνατά μας νὰ κλίνουν σὲ μιὰ γονυκλισία μπροστὰ στὴν μεγάλη προστάτιδα τῶν χριστιανῶν...

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

« Πάντων θλιβομένων ἡ χαρὰ, καὶ ἀδικουμένων προστάτις, καὶ πενομένων τροφή, ξένων τε παράκλησις καὶ βακτηρία τυφλῶν, ἀσθενούντων ἐπίσκεψις, καταπονουμένων σκέπη καὶ ἀντιληψις καὶ ὄρφανῶν βοηθός. Μητὲρ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, σὺ ὑπάρχεις, Ἄχραντε, σπεῦσον δυσωποῦμεν ῥύσασθαι τοὺς δούλους σου. »
(Ἦχος β').

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ἐκεῖ πού καθόμουν, τὴν περασμένη Κυριακή, στὴν ἡσυχία μου καὶ στὸ ραχάτι μου, μαζί μὲ τὸν μπάρμπα Μανώλη τὸν Βασιλὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀβραμιαίους ψαράδες, καὶ τὰ εἶχα λησμονήσει ὄλα, σὰν σωστὸς λωτοφάγος, ἦρθε κάποιος καὶ μοῦφερε ἓνα γράμμα, ἢ καλύτερα ἓνα πακέτο χειρόγραφα.

Κάποιος Ἑλληνας καὶ ζηλωτῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, μοῦγραφε μὲ πόνου ψυχῆς γιὰ τὰ χάλια, πού ἔχουνε πολλὲς ἐκκλησιές μας μὲ τοὺς τραγουδιστάδες, πού μπήκανε κεῖ μέσα, στὸν τόπο τῶν ψαλτάδων, καὶ γιὰ τὸν Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ πού ἀντὶ Ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ μεταδίδει ἰταλιάνικη. Καὶ ἔκραζε λέγων ὁ ἐπιστολογράφος: «Σῶσε τὴν παράδοση! Δὲν τὴ πιστεύει ἄλλος κανένας!» Καθὼς βλέπετε, χωρὶς νὰ τὸ θέλω ἀπόκτησα καὶ τίτλο, τίτλο μεγάλου: «ὁ σωτὴρ τῆς παραδόσεως».

Ὅσα γράφει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι γιὰ μένα πολὺ σπουδαῖα καὶ μοῦ δώσανε ἀφορμὴ νὰ γράψω αὐτὰ πού θὰ διαβάσετε παρακάτω.

Ἐμᾶς τοὺς Ἑλληνες μᾶς τρώγει ἡ ξενομανία, καὶ τὸ παραδεχόμαστε ὄλοι. Γιατὶ ὅμως δὲν τιμοῦμε κάποιους πού δὲν ἔχουνε αὐτὴ τὴν ἀρρώστεια, καὶ γιὰτὶ τὴν ξενομανία τὴν λέμε ἀγάπη στὴν πρόοδο καὶ στὴν ἐξέλιξη; Ὅλοι μας ἀγωνιζόμαστε γι αὐτὴ τὴν «ἐξέλιξη», τούτῃ τῇ φροντίδα τὴν ἔχουμε γιὰ τὸ ἀνώτερο χρέος μας. Στ' ἀλήθεια, οἱ περισσότεροί μας θρῖσκόμεστε σὲ ἀληθινὰ πρωτόγονη πνευματικὴ κατάσταση, καὶ θαρροῦμε πὼς κάθε τενεκὲς ἢ σπασμένο ποτήρι πού γυαλίζει ἀπὸ μακρυὰ, ἔξ' ἀπὸ τὸ σπῆτι μας, εἶναι διαμάντι καὶ μπριλλάντι, κι' ἀπὸ τὴν ἀνόητη ματαιοδοξία μας θέλουμε νὰ στολισθοῦμε μ' αὐτὸ. Οἱ πιὸ κούφιοι καὶ ρηχοὶ μεταξύ μας εἶναι οἱ ζωνρότεροι ζηλωτὲς τῆς τέτοιας μοδιστράδικης «προόδου» καὶ τῆς «ἐξελίξεως».

Γι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἐξέλιξη γιὰ κάθε ἑλληνικὸ, ἐξὸν ἀπὸ τὸ φράγκαμα, ἢ, γιὰ νὰ ποῦμε πιὸ σωστά, ἀπὸ τὸ νὰ γίνουμε λεβαντίνοι. Ἡ τελειοποίηση κάθε ἑλληνικοῦ θρῖσκεται ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ὅλα σ' αὐτὸν τὸν τόπο εἶναι κουτσὰ ἢ στραβά. Στὸ μεταξύ, «εἴμεθα υπερήφανοι διὰ τὴν καταγωγὴν μας». Τέλος πάντων, ἢ ἔχουμε δική μας καλλιέργεια, ἢ δὲν ἔχουμε. Ἄν ἔχουμε πολιτισμὸ δικό μας καὶ δὲν πιστεύουμε σ' αὐτόν, θαρρῶ πὼς γινόμεστε πνευματικοὶ ἀπατεῶνες. Θέλουμε νὰ ζοῦμε στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ νὰ μὴν ἔχουμε τίποτα ἑλληνικὸ ἀπάνω μας.

Στὴ μουσικὴ, τὸ ἰδεῶδες τῶν μουσικῶν μας καὶ τῶν «μουσικολόγων» μας βρῖσκεται στὴν Ἰταλία. Σὲ πολλὲς ἐκκλησιές,

κάποιοι «μουσοτραφεῖς» ἐπίτροποι καὶ «νεωτερισταὶ» παπάδες βάλανε ἰταλικὴ μουσικὴ. Τὴ λένε «μοντέρνα», κι' ἄς εἶναι παμπάλαια, γιατί γιὰ τοὺς τέτοιους «νεωτεριστάς», κάθε ἰταλικὸ εἶναι «ἀείποτε νεάζον», καὶ κάθε ἑλληνικὸ εἶναι παλαιοντολογία. Λοιπὸν, μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ἀνυπόφορη κατάσταση, γίνομαι ἄνω-κάτω, κλαίγω τὸ χάλι μας, καὶ πιάνω τὴν πέννα νὰ γράψω, καὶ γίνομαι ἄθελά μου ἐνοχλητικὸς, ὅπως θὰ γίνω πάλι σήμερα, γράφοντας παρακάτω. Τέλος πάντων, κι ἂν ἀφήσουμε στὴν μπάντα τί ἀξία ἔχει ἡ ἑλληνικὴ μουσικὴ μπροστὰ στὴ ξένη, θέλω νὰ μοῦ ποῦνε αὐτοὶ οἱ «νεωτερισταὶ», γιατί στὶς ἑλληνικὲς ἐκκλησίες δὲν ντρέπονται νὰ θάζουνε ἰταλιάνικη μουσικὴ καὶ νὰ περιφρονοῦνε τὴν ἑλληνικὴ; Ρωτῶ νὰ μάθω: Μήπως ἀπὸ τὴν μεγάλη τους φιλοπατρία;

Πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες ἔγραψε γιὰ τὴν βυζαντινὴ μουσικὴ κάποιος κ. Χ., θαρρῶ γιὰ δευτέρη φορά. Τὸν ἄνθρωπο δὲν τὸν γνωρίζω, μὰ φαίνεται ἀπὸ τὸ πολὺ «ἐπιστημονικὸ» γράψιμό του, πὼς εἶναι «μουσικολόγος», δηλαδὴ ἐπιστήμονας τῆς μουσικῆς. Κι' αὐτὸ θὰ πῆ πὼς θὰ εἶναι «νεωτεριστής». Πίσω ἀπὸ τὰ λόγια, ποῦ γράφει, κρύβεται κρυφὸς ἔρωσ πρὸς τὴν πολυθέλητρον τετραφωνίαν, ποῦ φαίνεται πὼς ἐφευρέθηκε γιὰ νὰ τραβᾷ σὰν μαγνήτης τοὺς αἰσθηματολόγους πάσης ἐθνότητος.

Γράφει, λοιπὸν, πολλὲς μουσικὲς σοφίες, ποῦ δείχνουνε πὼς ξέρει μουσικὴ, καὶ μάλιστα περισσότερη ἀπὸ ὅσο χρειάζεται, ἀλλὰ μοναχὰ ξερὴ μουσικὴ. Δὲν γνωρίζει τὸ τι μιῶ τ α τ ο ν, (ποῦ τὸ νοιώθουνε πολλοὶ ἀπλοὶ ἄνθρωποι σὰν κι' ἐμένα), δηλαδὴ πὼς ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ δὲν ἔχει καμμιά σχέση μετὰ τὸ σύστημα τῆς δυτικῆς μουσικῆς, εἴτε ἐκκλησιαστικῆς, εἴτε κοσμικῆς, καὶ πὼς ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ εἶναι λ ε ι τ ο υ ρ γ ι κ ῆ, ὅπως κι' ὅλες οἱ ἐκκλησιαστικὲς μας τέχνες, ἀρχιτεκτονικὴ, εἰκονογραφία, ὕμνογραφία, τέχνη σκευῶν, ἀμφίων κλπ. Γιὰ τοῦτο, δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ κανένα μπόλιασμα τῆς μιᾶς μετὰ τὴν ἄλλη, καὶ πολὺ περισσότερο ἢ δική μας νὰ «τελειοποιηθῇ» ἀπὸ τὴ δυτικὴ. Αὐτὰ τὰ δύο πράγματα εἶναι ὀλότελα ξένα μεταξὺ τους, γιατί τὸ ἓνα ἔχει λειτουργικὸν χαρακτήρα, καὶ τὸ ἄλλο, κοσμικόν. Ἡ δυτικὴ μουσικὴ, μὲ ὅλες τὶς φανταχτερὲς καὶ ἐξωτερικὲς τελειότητες (ποῦ ἔχουνε ὅλα τὰ τῆς Δύσεως), εἶναι μιὰ μουσικὴ συναίσθηματικὴ, καὶ τίποτα περισσότερο. Ὁ δυτικὸς ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἰδέα τί θὰ πῆ «λειτουργικόν». Γιὰ τοῦτο καὶ στὶς γλώσσές του δὲν ὑπάρχουνε πλῆθος ἀπὸ «πνευματικὲς» λέξεις καὶ ἐκφράσεις, ποῦ ἔχουμε ἐμεῖς, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουνε στοὺς ἀνθρώπους ποῦ τὶς μιλοῦνε οἱ ἀνάλογες ἔννοιες, ὅπως π.χ. «κατάνυξις, δσιότης, πραότης, ἐκφαντορικὸς, ἄχραντος, παράκλησις, ἐπίσκεψις, δέησις,

εὐδοκία, ἀγαλλίασις, ἱεροκυφίως, βασιλείον ἱεράτευμα» κλπ. Οἱ δυτικοὶ λένε τῇ λέξει «συγκίνηση», εἴτε πρόκειται γιὰ ἐκκλησιαστικὸ ὕμνον, εἴτε γιὰ τραγοῦδι. Ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας ἔχει λειτουργικὸν χαρακτῆρα, κι' αὐτὸ εἶναι «τὸ ὑπερέχον» ἀπέναντι στὴ δυτικὴ ἐκκλησία. Ἡ θεατρικότητα τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας εἶναι παρωδία τῆς ἀληθινῆς λειτουργικότητος. «Ὅλες οἱ τέχνες στὴν Ἐκκλησία μας εἶναι λειτουργικές, ὅλες εἶναι ἀναγωγικές».

Γιὰ παράδειγμα ἄς πάρουμε τὸν λόγο. Ἀκόμα καὶ στὴν δική μας Ἐκκλησία, τὸ κήρυγμα δὲν εἶναι ὁ καθαρὸς λειτουργικὸς λόγος. Ἡ γλῶσσα τοῦ κήρυγματος, ὅσο πλησιάζει στὸ λειτουργικὸ ὕφος, τόσο τὸ κήρυγμα εἶναι καταναυκτικώτερο. Ἀλλὰ πάντοτε, ἡ διαφορὰ εἶναι μεγάλη ἀνάμεσα στὸ πιὸ καταναυκτικὸ κήρυγμα καὶ στὴν εὐχή, ἢ στὴν ὑμνολογία. Παίρνω γιὰ παράδειγμα λίγα λόγια ἀπὸ ἓνα κήρυγμα τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ παρακάτω δάξω λίγα λόγια ἀπὸ μιὰ εὐχὴ τοῦ ἴδιου: «Ἐχομεν ἀποστόλους, μὴ ναρκήσωμεν. Ἐχομεν τὴν Δέσποιναν ἡμῶν τὴν Θεοτόκον, τὴν ἁγίαν ἀειπάρθενον Μαρίαν, μὴ δκνήσωμεν. Μὴ μόνον ἱκετεύσωμεν, ἀλλ' εἰ δοκεῖ, καὶ νηστεύσωμεν. Βέλτιον νηστεῦσαι νηστείαν πόθου, καὶ μὴ νηστείαν λιμοῦ. Βέλτιον νηστείαν ἀγάπης, καὶ μὴ νηστείαν ἀνάγκης...». Νά, καὶ μιὰ εὐχὴ τῆς Λειτουργίας τοῦ ἴδιου: «Οὐδεὶς ἄξιος τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς, προσέρχεται ἢ προσεγγίζει, ἢ λειτουργεῖν Σοι, Βασιλεῦ τῆς δόξης. Τὸ γὰρ διακονεῖν Σοι, μέγα καὶ φοδερόν, καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίαις δυνάμεσιν. Ἀλλ' ὁμως, διὰ τὴν ἀμετρόν σου φιλανθρωπίαν, ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως γέγονας ἀνθρωπος, καὶ ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐχρημάτισας, καὶ τῆς λειτουργίας ταύτης καὶ ἀναιμάκτου θυσίας τὴν ἱερουργίαν παρέδωκας ἡμῖν, ὡς Δεσπότης τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων, ὁ ἐπὶ θρόνου χειρουδικοῦ ἐποχοῦμενος, ὁ τῶν Σεραφεῖμ Κύριος καὶ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ, ὁ μόνος ἅγιος καὶ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος...». Βλέπεις πόσο διαφορετικὸς εἶναι ὁ ἓνας λόγος ἀπὸ τὸν ἄλλον, μ' ὅλο πὸ εἶναι γραμμένα καὶ τὰ δύο ἀπὸ τὸν ἴδιον ἄγιο; Οἱ καλύτεροι λόγοι τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Βασιλείου καὶ τῶν ἄλλων Πατέρων, εἶναι ἐκεῖνοι πὸ πλησιάζουσι περισσότερο στὸ λειτουργικὸ ὕφος τῆς εὐχῆς καὶ τοῦ ὕμνου. Αὐτοὶ προκαλοῦνε τὴν κατάνυξη, κι' ὄχι τὴν συγκίνηση.

Ὁ κ. Χ. λέγει πὸς συχαίνεται «τὸ ἱεροψαλτικὸν ὕφος», δηλαδὴ ἴσια-ἴσια αὐτὸ τὸ λειτουργικὸ ὕφος, ἀπὸ τὸ ὅποιο φαίνεται πὸς δὲν ἔχει καμμιά αἰσθησιμότητα, ἀφοῦ αὐτὸ ἴσια-ἴσια τὸ «τιμιώτατον» στοιχεῖο τῆς βυζ. μουσικῆς τὸ θεωρεῖ δάρβαρο, καὶ

κάτι πού πρέπει νά τὸ θγάλη ἀποπάνω τῆς ἡ ἐκκλησιαστικῆ μουσικῆ μας. Γιὰ νὰ ἀπομείνη τί ; Ἡ μουσικῆ κοινοτοπία τοῦ κ. Χ. μὲ τὰ ἰταλιάνικα «τέμπα», μὲ τὰ γαλλικὰ «λιέ», καὶ κάτι ἄλλες τέτοιες βαθυστόχαστες «παρόλες», ὡς π. χ. «μελωδικές καὶ ρυθμικὲς ποικιλίες, πλαστικότητες, δυναμικὲς ἰσορροπήσεις, πλασματικὲς ἀρμονίες», κι' ἄλλο τίποτα. Ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια καταλαβαίνει κανένας ποιὸς εἶναι ὁ κρυφὸς ἔρωτας τοῦ κ. Χ., μ' ὅσα λέγει γιὰ τὴν ἐθνικὴ μας μουσικῆ. Νὰ τὴν ἐξευρωπαϊσοῦμε, δηλαδὴ νὰ τὴν καταργήσοῦμε, καὶ στὴ θέση τῆς νὰ δάλουμε ἕνα «σοφὸ» κατασκευάσμα, ἀχαρκτήριστο, αὐθαίρετο, ψεύτικο, κοινοτοπικὸ, ὅπως θελήσανε νὰ κάνουνε κι' ἄλλοι πιὸ παληοὶ «νεωτερισταί», πού δὲν νοιώσανε τίποτα ἀπὸ τὴν μυστικὴ οὐσία τῆς ὑμνωδίας μας.

Ἄν εἶχα περισσότερο τόπο γιὰ γράψιμο, θὰ τοῦ ἔφερνα γιὰ παράδειγμα τί ἔπαθε ἡ ἀγιογραφία μας ἀπὸ τοὺς τέτοιους «νεωτεριστάς», πού θελήσανε νὰ τὴν μπολιάσουνε μὲ τὴν ἰταλικὴ ἄναγέννηση. Ἄντι νὰ τὴν ζωντανέψουε, ὅπως λέγανε, μὲ τίς ἰταλικὲς ἐνέσεις, τὴν πεθάνανε μιὰν ὥρα ἀρχήτερα.

Ἐνῶ τώρα, μὲ τὴν ὑποταγὴ στὴν παράδοση, δίχως τὰ ἀνόητα ξιππάσματα τῶν κούφιων νεωτερισμῶν, κάποιοι τεχνίτες τὴν ξαναζωντανέψανε, καὶ ξανάλαμψε ἡ ἀκατάλυτη νεότητά τῆς, ὅπως ὁμολογοῦνε κι' οἱ ἐχθροὶ τῆς παραδόσεως.

Ὁ κ. Χ. λέγει πὼς «ἡ μουσικὴ τέχνη εἶναι μία καὶ αὐθαίρετη». Ἄν τὴν πάρης ἐξωτερικὰ καὶ ξερά, σὰν τεχνικὸ σύστημα, ὅπως ὁ κ. Χ., ἔτσι φαίνεται. Μὰ δὲν εἶναι καθόλου μία κι' ὅμοια, ἂν νοιώσης αὐτὰ πού εἶπα παραπάνω.

Βρήκαμε στὴν Εὐρώπη τὸ κρεβδάτι τοῦ Προκρούστη, καὶ δὸς του, ἔλα τὰ ξαπλώνουε ἀπάνω σ' αὐτό, θὲς μουσικῆ, θὲς ζωγραφικῆ, θὲς λόγου, θὲς ποικιλτικῆ, θὲς ἀρχιτεκτονικῆ, καὶ ἡ κόδουε ὅ,τι περισσεύει, ἡ τεντώνουε ἐκεῖνο πού θέλουε νὰ μετρήσοῦμε, ὥσπου νὰ τὸ ξεπαρταλώσοῦμε.

Κ' ἕνα ἄλλο : Ὅπως ὄλους τοὺς αἰσθηματολόγους, πειράζει τὸν κ. Χ. ἡ «μονοτονία» τῆς βυζ. μουσικῆς. Ἄς μάθη λοιπόν, ἀφοῦ δὲν τὸ γνωρίζει, ὅτι ἡ τέτοια μονοτονία εἶναι χαρακτηριστικὸ, πού ὑπάρχει στὰ μεγάλα καὶ θαθεῖα ἔργα. Μονότονα εἶναι τὰ Αἰγυπτιακά, Ἀσσυριακά καὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἀρχαῖκὰ κτίρια, ἀγάλματα, ποιήματα, μονότονος εἶναι ὁ Ὅμηρος, ὁ Ἡσίοδος, ὁ Ἡρόδοτος, ἡ Γραφή, κι' ἂν θέλῃ, κ' εὐρωπαϊκά, ὁ Ντάντες, ὁ Μίλτωνας, ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος, ὁ Μότσαρτ, ὁ Μπετόβεν, ὁ Πικασσό, ὁ Μπράκ, καὶ τόσοι ἄλλοι ἀπὸ τὴν οὐρανοκατέβητη Δύση.

Στό τέλος ἄς ποῦμε δυὸ λόγια γιὰ «τὰ δυὸ συμπαθητικὰ παιδάκια», ποὺ ἄρσαν στὸν κ. Χ., ποὺ θέλει γυναικεῖες καὶ παιδικὲς φωνὲς στὴ βυζ. ψαλμωδία. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀδυναμία σὲ ὄλους τοὺς νεραϊδοπαρμένους ζηλωτὲς τοῦ ἐξευρωπαϊσμοῦ τῆς ἐκκλησ. μουσικῆς μας. Διποθυμοῦνε ἀπὸ τὶς ὑστερικὲς φωνές, ποὺ ἀκοῦνε στὰ ὁρατόρια, νᾶρχωνται ἀπὸ τοὺς παγωμένους οὐρανοὺς τοῦ καθολικισμοῦ καὶ τοῦ προτεσταντισμοῦ, ἀπὸ θηλυκοὺς ἀγγέλους καὶ ἀπὸ τὰ ἀγγελούδια, τύπου «Νεστλέ», τὰ ἰταλιάνικα «μπαμπίνο».

Μὰ ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη στάθηκε πάντα ἀρρενωπὴ, σὰν τὴ φυλὴ ποὺ τὴν ἔκαμε, καὶ γι' αὐτὸ οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐπιτρέπανε στὶς γυναῖκες νὰ τραγουδᾶνε μαζί με τοὺς ἄνδρες. Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία δυνάμωσε αὐτὸν τὸν σοβαρὸ χαρακτήρα τῶν τεχνῶν, γιὰτὶ στὸν Χριστιανισμὸ δὲν ὑπάρχει θηλυπρέπεια, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο, ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν Πατέρων, καὶ ἀπὸ τὴν ὑμνωδία μας, ποὺ καὶ στοὺς ὕμνους τῆς Παναγίας τὰ λόγια εἶναι σοβαρὰ καὶ αὐστηρά, λειτουργικὰ καὶ δογματικὰ, κι' ὄχι αἰσθηματικὰ, ὅπως π. χ. «Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον», «Πεποικιλμένη τῇ θείᾳ δόξῃ ἡ ἱερὰ καὶ εὐκλής, Παρθένε, μνήμη σου», ἐνῶ στὴ Δύση τραγουδᾶνε τὴν Παναγία με ἀισθηματικὰ ζαχαροτράγουδα, κι' αὐτὰ ἔχουνε ξετρελλάνει ἀγιάτρευτα τοὺς δικούς μας πνευματικούς Δὸν Ζουάν.

Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Χαιρετῶ μ' ὄλη τὴν καρδιά μου τὸν κ. Σ. Καρᾶ καὶ τὸν συγχαίρω γιὰ ὅσα ἔγραψε γιὰ τὴν βυζαντινὴ μουσικὴ, ἀπαντῶντας στὸν κ. Χ. Μιὰ φράση του μοναχὴ λέγει περισσότερα ἀπ' ὅλα ὅσα εἶπα παραπάνω, τούτη : «Τὸ θέμα εἶναι περὶ τοῦ ὀρθοδόξως ἑλληνικοῦ μουσικοῦ καλοῦ, καὶ οὐχὶ περὶ ἐνὸς ἀφηρημένου πράγματος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐκτὸς τόπου καὶ διώματος λαϊκοῦ».

Φ. Κ.

«Χαρᾶς μου τὴν καρδίαν, πλήρωσον, Παρθένε, ἡ τῆς χαρᾶς δεξαμένη τὸ πλήρωμα, τῆς ἁμαρτίας τὴν λύπην ἐξαφανίσασα».

«Διμῆρ καὶ προστασία τῶν σοὶ προσφευγόντων, γενοῦ Παρθένε καὶ τεῖχος ἀκράδαντον, καταφυγὴ τε καὶ σκέπη καὶ ἀγαλλίαμα».

(Παράκλησις—ᾠδὴ θ').

ΙΕΡΕΙΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ

Μία ἀσχολία, πού δὲν ἐθεωρήθη ποτὲ ἀσυμβίβαστη μὲ τὰ καθήκοντα τοῦ ἱερέως, εἶναι ἡ ἀγιογραφία, δηλαδή ἡ ζωγραφικὴ ἀγίων εἰκόνων. Ὅχι μονάχα δὲν εἶναι ἀπροσάρμοστη στὰ ἱερατικὰ χρέη, ἀλλ' ἀπεναντίας ὡς λειτουργικὴ τέχνη ἀρμόζει νὰ τὴν χειρίζωνται καὶ ἱερωμένοι. Γιατὶ δὲν ἀπαιτεῖ ἡ ὀρθόδοξος ἀγιογραφία μονάχα τεχνικὲς γνώσεις, μὰ καὶ πίστιν καὶ εὐλάβειαν. Ἐχει χαρακτῆρα πνευματικὸν καὶ λειτουργικόν, πού προσαρμόζεται στὴν πνευματικότητα τοῦ ἱερωμένου. Τὸν ἰδιαιτέρον αὐτὸν χαρακτῆρα τῆς ἀγιογραφίας ὡς ἱερῆς λειτουργικῆς τέχνης τὸν ἐγνώριζαν καὶ τὸν ἐπίστευαν ὅλοι οἱ παλαιότεροι ἀγιογράφοι. Γι' αὐτὸ πρὶν ζωγραφίσουν προετοιμάζοντο μὲ προσευχὰς καὶ μὲ νηστείας. Σύμφωνα λοιπὸν μ' αὐτὴ τὴν λειτουργικὴν ιδιότητα τῆς ἀγιογραφίας, ἐξασκοῦσαν μὲ σεβασμὸ τὸ λειτουργήμα τοῦ ἀγιογράφου πολλοὶ ἱερεῖς, διάκονοι καὶ ἱερομόναχοι, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἐπίσκοποι καὶ μητροπολίται. Μέσα στὴν ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, ἀπὸ τὰ Βυζαντινὰ χρόνια ἕως τίς ἡμέρες μας, ἀναφέρονται πολλοὶ ἱερωμένοι ἀγιογράφοι. Μεταξὺ αὐτῶν μάλιστα μερικὸι ὑπῆρξαν ἐξαιρετοὶ καὶ κορυφαῖοι καλλιτέχνηαι τῆς ἀγιογραφικῆς τέχνης τῆς ὀρθοδοξίας.

* * *

Ἐνα πλῆθος γνωστοὶ καὶ ἀγνωστοὶ σήμερα κληρικοὶ, δηλαδή ἐπίσκοποι, ἱερεῖς καὶ ἱερομόναχοι εἶναι γνωστόν, ὅτι ἐζωγράφιζαν ἀγίας εἰκόνας καὶ μικρογραφίας ἀγιογραφιῶν. Οἱ δημιουργοὶ αὐτοὶ διακοσμοῦσαν τὰς ἐκκλησίας μὲ τοιχογραφίας, ἐζωγράφιζαν φορητὰς εἰκόνας καὶ διακοσμοῦσαν τὰ χειρόγραφα βιβλία. Οἱ περισσότεροι ἀγιογράφοι τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς ἦσαν ἱερωμένοι. Ἄλλ' ἡ παράδοση αὐτὴ ἐπροχώρησε καὶ στὰ νεώτερα χρόνια κ' ἔτσι πλῆθος ὑπῆρξαν οἱ ἱερωμένοι ἀγιογράφοι. Καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πολλοὶ ἦσαν ἐξαιρετοὶ καὶ κορυφαῖοι.

Τόσο συστηματικὴ ἦτο ἡ ἐργασία τῶν ἱερέων καὶ μοναχῶν στὴν ἀγιογραφίαν, ὥστε καὶ τὸ κυριώτερο σχετικὸ βιβλίον, δηλαδή τὴν «Ἐρμηνείαν τῶν ζωγράφων», τὸ ἔχει γράψει μοναχός, ὁ Διονύσιος ὁ ἐκ Φουρνᾶ τῶν Ἀγράφων,

Ἐπειτα κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς τῆς Κρητικῆς ζωγραφικῆς σχολῆς, πολλοὶ ἱερωμένοι κατέγιναν συστηματικὰ στὴν ἀγιογραφίαν. Μεταξὺ αὐτῶν τρεῖς, πού ἔζησαν κ' ἐργάσθησαν κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα, θεωροῦνται γενικὰ ὡς ἐξαιρετοὶ καλλιτέχνες. Αὐτοὶ εἶναι ὁ ἱερεὺς Ἐμμανουὴλ Τζάνες Μπουνιαλῆς, ὁ ἱερεὺς Φιλόθεος Σκοῦφος καὶ ὁ ἱερεὺς Σιέρκος Τζαγκαρωῶλος.

Ὁ ἱερεὺς Ἐμμανουὴλ Τζάνες Μπουνιαλιῆς εἶναι εἶναι ὁ ὀνομαστότερος ἀγιογράφος τοῦ 17ου αἰῶνος. Γεννήθηκε κατὰ τὸ 1610 στὸ Ρέθυμνο καὶ καταγίνονταν, ἐκτὸς τῆς ἀγιογραφίας, καὶ στὴ μουσικὴ καὶ στὴν ποίησι. Συνέθεσε καὶ κανόνες στὴν Θεοτόκον, στὴν Ἁγίαν Θεοδώραν κ.λ.π. Ἦταν ἐφημέριος τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὴ Βενετία. Ἐζωγράφησε πολλὰ ἔργα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πολλὰ σώζονται στὴ Βενετία, στὴ Ζάκυνθο, στὴν Κέρκυρα, στὴν Κεφαλλονιά, στὸ Σινᾶ, στὰ Μετέωρα, στὴν Ἀθήνα καὶ σ' ἄλλα μέρη. Ἡ φήμη του ὡς λαμπροῦ ἀγιογράφου εἶχε ζαπλωθῆ σ' ὀλόκληρο τὸν Ἑλληνισμόν. Ἀκολουθοῦσε στὴν τέχνην του αὐστηρὰ τὴν παράδοση καὶ τ' ὀρθόδοξο τυπικόν. Στὴν Βενετία ἐζωγράφησε πλῆθος φορητῆς εἰκόνες. Στὴν Κέρκυρα ἐζωγράφησε τίς ἀγιογραφίες τῆς παλαιᾶς Βυζαντινῆς ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἰάσονος καὶ Σωσιπάτρου, τῆς Λαμποβίτισσας, τοῦ Παντοκράτορος καὶ ἄλλων ἐκκλησιῶν. Τὰ μοναστήρια τοῦ Σινᾶ καὶ τῶν Μετεώρων ἐθεώρησαν τιμὴν τους, ποὺ εἶχαν ἔργα τοῦ Τζάνε. Κ' ἐξακολούθησεν ὁ ἱερεὺς Τζάνες νὰ ζωγραφίζῃ ἐπὶ 50 ὀλόκληρα χρόνια. ἀπὸ τὸ 1641 ἕως τὸ 1691. Ἡ ἀγιογραφικὴ του τέχνη θεωρεῖται ἐξαιρετῆ. Εἶναι σεμνὴ καὶ ἐπιβλητικὴ, πιστὴ στὴν Βυζαντινὴν ὁμορφίαν καὶ μένει πρότυπο στοὺς δημιουργοὺς τῆς ἀληθινῆς Ἑλληνορθοδόξου ἀγιογραφίας.

Ὁ Φιλόθεος Σκοῦφος, ποὺ ἦταν ὁμοίως ἱερεὺς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς Βενετίας, κατόπιν ἀπὸ τὸν Τζάνεν, γεννήθηκε στὰ Χανιά τῆς Κρήτης. Ἐμεινεν ἀρκετὰ χρόνια στὴ Βενετία καὶ ἐργάζονταν πολὺ ὡς ἀγιογράφος. Ἀργότερα ὅμως ἀπεφάσισε νὰ μονάσῃ καὶ ἐπῆγε τὸ 1670 στὴ Ζάκυνθο, ὅπου ἔγινεν ἡγούμενος τῆς Μονῆς τῆς Λαουρένταινας. Ἐκεῖ ἔμεινε 15 χρόνια, ἀπὸ τὸ 1670 ὡς τὸ 1685, ποὺ ἀπέθανε. Διακρίνονταν ὡς ἀγιογράφος γιὰ τὴν τέχνην του, ποὺ ἦταν ἐπιμελημένη καὶ λεπτή. Ἐζωγράφησε πλῆθος ἀγιογραφίες. Ἀπ' αὐτὰς πολλὰς σώζονται στὴ Ζάκυνθο, στὴν Κέρκυρα, στὴν Ἀθήνα καὶ ἄλλοῦ. Περιφῆμα θεωροῦνται δύο ἔργα του συνθετικά: ἡ «θεία Λειτουργία» καὶ ἡ «Ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου». Τὸ πρῶτον εἶναι ἀπὸ τὰ ἀριστα ἔργα Βυζαντινῆς τέχνης. Καὶ τὸ δεῦτερον παριστάνει τὴν ἱστορικὴν αὐτὴ ναυμαχίαν καὶ ὑπεράνω αὐτῆς τὴν Θεοτόκον, τὸν Ἁγιον Σπυρίδωνα, τὸν Ἁγιον Ἐλευθέριον, τὴν Ἁγίαν Ἰουστίνην καὶ τὴν Ἁγίαν Πελαγίαν, ποὺ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς τῆς ἔγινεν ἡ ναυμαχία. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ ἔργα του, τ' ἄλλα εἶναι γενικὰ ἀγιογραφίες, σύμφωνες μὲ τὸ αὐστηρὸ Βυζαντινὸν τυπικόν.

Ὁ ἱερεὺς Στέφανος Τζαγκαρῶλος, ποῦ ἦταν ὁμοίως Κρητικός, σημειώνει σταθμὸν στὴν ἀγιογραφία. Ἔμεινε στὴν Κεφαλονιά κ' ἐζωγράφησε πλῆθος ὠραῖες ἀγιογραφίες, ποῦ ἐκτιμῶνται ἰδιαίτερα. Ἔργα του σώζονται σήμερα στὴν Κεφαλονιά, στὴν Κέρκυρα καὶ στὴν Ἀθήνα. Στὴν Ἐθνικὴ Πινακοθήκη μας ὑπάρχει τὸ ἔργο του «Ἡ προσκύνσεις τῶν Μάγων», ποῦ εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερά του. Ἀγιογραφίαι του εὐρίσκονται καὶ στίς ἐκκλησίαις τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης καὶ τῆς Ἀντιβουνιάτισσας στὴν Κέρκυρα καὶ στὴ Μονὴ Σισσίων στὴν Κεφαλονιά.

Ἀξίος μαθητῆς τοῦ Τζαγκαρῶλου ἦταν καὶ ὁ ἱεροδιάκονος Ἀνδρέας Καραντηνός, ποῦ ἐζωγράφησε πολλὰ ἀγιογραφίες στὴν Κεφαλονιά. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερεὺς Στέφανος Κρασσᾶς ἐζωγράφιζεν ἐκεῖ ἀγιογραφίες. Ὡστόσο αὐτοὶ δὲν ἔφθναν τοὺς κορυφαίους Κρήτες ἀγιογράφους Τζάνε, Σκοῦφον καὶ Τζαγκαρῶλον.

* * *

Ἀργότερα, κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18ου καὶ τίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνος, ἤκμασαν στὴν Ἐπτάνησον δυὸ κορυφαῖοι ζωγράφοι, ποῦ ἦσαν συγχρόνως καὶ ἱερεῖς: Ὁ Νικόλαος Κουτούζης καὶ ὁ Νικόλαος Καντούνης.

Ὁ Κουτούζης γεννήθηκε στὴ Ζάκυνθο τὸ 1741 καὶ ἀπέθανε τὸ 1813. Ἦταν μαθητῆς τοῦ περιφήμου ζωγράφου Π. Δοξαρά κ' ἐργάζονταν μαζί του στὴν ἀγιογράφησιν ἐκκλησιῶν ἀπὸ ἡλικία 16 χρονῶν. Ἐπειτα ἐπῆγε στὴν Βενετία κ' ἐσπούδασε συστηματικὰ πολλὰ χρόνια τὴ ζωγραφικὴ. Ἐγύρισε κατόπιν στὴν Ζάκυνθο κ' ἐχειροτονήθη ἱερεὺς. Ἦτο ἐφημέριος στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ κατόπιν στὴν Ὀδηγήτρια. Συγχρόνως ἦτο ἱερεὺς καὶ λαμπρὸς ζωγράφος. Πολλὰ ἐκκλησίαι τῆς Ζακύνθου καὶ μερικὲς τῆς Κερκύρας καὶ τῆς Κεφαλονιάς εἶναι γεμάτες μὲ ἀγιογραφίες τοῦ Κουτούζη. Στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Διονυσίου στὴ Ζάκυνθο εἶναι ζωγραφισμένη ἡ λιτανεία τῆς περιφορᾶς τοῦ τιμίου λειψάνου τοῦ Ἁγίου, ἔργον τοῦ Κουτούζη, συνθετικὸν μὲ πολλὰ πρόσωπα. Ἐξ ἄλλου εἰς τὸν Ἁγιον Σπυρίδωνα τοῦ Φλαμπουριάρη στὴ Ζάκυνθο ὑπῆρχαν 6 ἀγιογραφίες τοῦ ἱερέως τούτου, ποῦ παρίσταναν ἐπεισόδια τῆς ζωῆς τῆς Θεοτόκου. Ἀλλὰ καὶ πλεῖσται ἄλλαι ἀγιογραφίαι του θεωροῦνται ἀξίες θαυμασμοῦ.

Ὁ Καντούνης, ποῦ ἦτο ὁμοίως ἱερεὺς, ἀλλὰ καὶ κορυφαῖος Ζακύνθιος ζωγράφος, ἐγεννήθη στὴν Ζάκυνθο τὸ 1767 καὶ ἀπέθανε τὸ 1834. Θεωρεῖται ὁ ἀριστος ἀπὸ τοὺς ζωγράφους τῆς Ζακύνθου. Ἀλλὰ δὲν ἀκολουθοῦσε πιστὰ τὴν παράδοσι τῆς ἀγιο-

γραφίας μας. Ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν τέχνην καὶ ἡ ζωγραφικὴ του ἐβάδιζε μᾶλλον σύμφωνα μὲ τὴν τέχνην τῆς Ἀναγεννήσεως. Πιστεύεται ὅτι ἦτο αὐτοδίδακτος ὡς ζωγράφος, φαίνεται ὅμως ὅτι ἀκολουθοῦσε τὰ διδάγματα τοῦ Κουτούζη. Σὲ πολλές ἐκκλησίες τῆς Ζακύνθου καὶ τῆς Κερκύρας ὑπάρχουν ἀγιογραφίαι τοῦ Καντούνη, ποὺ παρουσιάζουν τὸ βαθύ του αἰσθημα καὶ τὴν ὑπέροχον τέχνην του. Νέος ἐχειροτονήθη ἱερεὺς καὶ διετέλεσεν ἐφημέριος τῆς Εὐαγγελιστρίας στὴν Ζάκυνθο. Ἦτο καὶ πολὺ μορφωμένος, ἀλλὰ καὶ δραστήριος, κ' ἔτσι ἔδειξε πολὺν ζῆλον στὴν τακτοποίηση τῶν ζητημάτων τῆς ἐκκλησίας. Ἀργότερα ἐμυήθη στὴ Φιλικὴ Ἑταιρεία, ὅπως καὶ ὁ Σολωμὸς καὶ ἄλλοι Ζακύνθιοι, καὶ ἐργάσθηκε πολὺ γιὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1821 οἱ Ἄγγλοι, ποὺ κατεῖχαν τότε τὴν Ἐπτάνησον, τὸν ἐξώρισαν στὸ νησάκι Δίας, ποὺ βρίσκεται στὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Κεφαλλονιάς. Ὁ Καντούνης ἐζωγράφησεν εἰς τὴν ἐκεῖ Μονὴν ὠραῖες ἀγιογραφίες, πρὸ πάντων ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὰ ἔργα αὐτὰ θεωροῦνται ἀπὸ τὰ καλύτερα του. Στὴ Ζάκυνθο ὁ Καντούνης ἐζωγράφησεν ἐξαιρετικὰ ἀγιογραφίες στὶς ἐκκλησίες τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, τῶν Ἁγίων Πάντων, τῆς Ὑπαπαντῆς, τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Στὴν Κεφαλλονίαν εὐρίσκονται ἀγιογραφίαι του εἰς τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ληξουρίου. Ἀλλὰ τὰ ἀνώτερα συνθετικὰ ἔργα τοῦ Καντούνη εἶναι ὁ «Μυστικὸς Δεῖπνος» καὶ ὁ «Νιπτήρ», τὰ ὅποια εὐρίσκονται στὴν Μονὴν τῆς Πλατυτέρας τῆς Κερκύρας. Θεωροῦνται «ἐξάίσια ζωγραφικὰ κειμήλια τοῦ ἔθνους».

* * *

* Ἀνάμεσα στοὺς ἀρίστους τεχνίτας, ποὺ ἐζωγράφιζαν τοιχογραφίας (φρέσκα) στὶς ἑλληνορθόδοξες ἐκκλησίες μας στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας (1453-1821), πολλοί, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς καλλίτερος, ἦσαν ἱερεῖς ἢ ἱερομόναχοι. Κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα, ὁ Ἱερεμίας, ἱερομόναχος ἐξ Ἀδαμίου ἐζωγράφησε τὶς τοιχογραφίες τῆς Μονῆς Προδρόμου τῆς Κυνουρίας τὸ 1728. Ὁ ἱερεὺς Κωνσταντῖνος ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα ἐζωγράφησε τὶς τοιχογραφίες τῆς Μονῆς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων στὸ Σοπωτὸ τῶν Καλαβρυτῶν τὸ 1746. Ὁ ἱερομόναχος Θεόκλητος ἐζωγράφησε τὸ 1766 τὶς τοιχογραφίες τῆς μονῆς Ἀγνουῦντος στὴν Ναυπλίαν. Ὁ ἱεροδιάκονος Ἀθανάσιος ἀπὸ τὴν Κρήτη ἐζωγράφησε τὶς ἀγιογραφίες τῆς Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ στὴν Κορινθία τὸ 1758. Ὁ ἱερεὺς Ζαχαρίας εἶναι ὁ εἰκονογράφος τοῦ Μεγάλου

Σπηλαίου, πού ἐζωγράρισεν ἐκεῖ τὸ 1760. Ὁ ἱερεὺς Γεώργιος Καλιδάς ἐζωγράπισε τὶς τοιχογραφίες τῆς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κυνουρίας τὸ 1754. Αὐτοὶ εἶναι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, διακόνους καὶ ἱερομονάχους, πού κατεγίνοντο κατὰ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας στὶς τοιχογραφίες τῶν ἐκκλησιῶν.

* * *

Ἰδιαιτέρα πρέπει ν' ἀναφέρουμε τοὺς ἀγιογράφους τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Σύμφωνα μὲ παλαιότατη παράδοσι, οἱ ἱερομόναχοι καὶ ἱερεῖς τοῦ Ἁθωνοῦ καλλιεργοῦν τὴν τέχνη τῆς ἀγιογραφίας. Καὶ μάλιστα ὑπάρχουν ἐκεῖ σχολὲς ἐκκλησιαστικῆς ζωγραφικῆς, πού δημιουργοῦν πλῆθος ἀγιογραφίες, ἀλλὰ εἶναι καὶ φυτώριον καλλιτεχνῶν. Ἐκεῖ ζωγραφίζουν καὶ φορητὲς εἰκόνες καὶ τοιχογραφίες. Ὁ Γάλλος Μ. Ντιρόν μάλιστα περιέγραψε πῶς κατὰ τὸ 1839 εἶδε στὴ Μονὴν Ἐσφιγμένου τοῦ Ἁγίου Ὄρους μοναχὸς Ἕλληνας νὰ ζωγραφίζουν τοιχογραφίες καὶ ἐθαύμασε τὴν τέχνη τους.

Ἄλλ' ἡ ἀγιογραφία καὶ ἡ διδασκαλία της στὸ Ἅγιον Ὄρος διεδόθη πιὸ πολὺ ἀπὸ τὸ 1859, πού ὁ ἱερομόναχος Ἰωάσαφ ἱδρυσε συστηματικὴ σχολὴ ἀγιογραφίας στὴ σκῆτη τῶν Κανσοκαλυβιῶν. Ὁ Ἰωάσαφ ἦταν ἀπὸ τὸ Ἀνδρονίκιον τῆς Καισαρείας καὶ πῆγε στὸ Ἅγιον Ὄρος τὸ 1848. Ἐζωγράφιζεν ἐκεῖ καὶ ἐδίδασκε τὴν ἀγιογραφία ἕως τὸ 1880, πού πέθανε. Ἡ σχολὴ τοῦ Ἰωάσαφ ἐξακολούθησε νὰ λειτουργῇ καὶ μετὰ τὸν θάνατό του καὶ ὑπάρχει ἕως σήμερα. Δὲν ἀκολουθεῖ ὅμως πιστὰ τὴν Βυζαντινὴν παράδοσι. Ἡ ἐπίδρασις τῆς Ρωσικῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγέννησις, ἔφερε μεταβολὲς στὴ Βυζαντινὴ τεχνικὴ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, πού δὲν εἶναι πιὰ ἡ καθαρὴ τέχνη τῆς Ὁρθοδοξίας.

* * *

Κ' ἐξω ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, στὶς πόλεις μας καὶ στὶς ἐξοχές, καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ἀρκετοὶ κληρικοὶ κατέγιναν στὴν ἀγιογραφία. Συχνὰ στὰ ἐρημικὰ κελλιὰ τῶν Μονῶν καὶ στοὺς νάρθηκες ἐκκλησιῶν ρασοφόροι ἀγιογράφοι ἀγνωστοὶ καὶ μόνου μ' εὐλάβεια καλλιεργοῦν τὴν ἀγιογραφικὴν τέχνη. Ἀκόμη κατὰ τὸ 1930 ὁ ἱερεὺς Φώτας εἶχε παρουσιάσει μεγάλην ἐκθεσὴ τῶν ζωγραφικῶν του ἔργων. Καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἐξεχώριζεν ἡ μεγάλη σύνθεσις, πού παρίστανε τὴν Ἀ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Ἄγνωστοὶ λοιπὸν καὶ ἀνώνυμοι κληρικοὶ κατέγιναν καὶ καταγίνονται στὴν ἀγιογραφία μὲ ἱερὸν ζῆλον.

Καὶ τώρα, τελειώνοντας, θὰ σημειώσουμε καὶ μιὰ φευγαλέα

ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ
ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1957

Κυριακή 4 Αύγουστου (Η' Ματθαίου)

(Α' Κορινθ. α' 10-17)

«Μεμέρισται ὁ Χριστός» ; (Στίχ. 13).

[Ἔχει μήπως κομματιασθῆ ὁ Χριστός ;]

Πάντοτε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, καὶ τώρα εἶναι ἐπὶκαιρο τὸ ἐρώτημα ποῦ με πόνου κι' ἀγανάκτησι ἀπηύθυνε ὁ Παῦλος στὴν Ἐκκλησία τῶν Κορινθίων. Εἶναι ἓνα ἐρώτημα, ποῦ μπορεῖ ν' ἀπευθυνθῆ σὲ κάθε χριστιανικὴ γενεά. Γιατί, ἀλλοίμονο, ποτὲ σχεδὸν δὲν ἔλειψαν οἱ διαχωρισμοὶ τοῦ ποιμνίου με αἰτία τὴν ἰδιαίτερη κι' υπερβολικὴ προσήλωσι κομματιῶν τοῦ πληρώματος σὲ διαφόρους ποιμένες κι' ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὅ,τι εἶχε συμβῆ τότε στὴν Κόρινθο, συμβαίνει συχνὰ κατόπιν παντοῦ. Συμβαίνει καὶ σήμερα. Μερικοὶ Χριστιανοὶ ξεχνοῦν κάπως ὅτι ἔλοι μαζί ἀποτελοῦν τὸ ἓνα κι' ἀδιάσπαστο σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἀνήκουν στὸν Κύριο. Καὶ παρασυρόμενοι ἀπὸ τὴν ἀγάπη, τὸ σεβασμὸ καὶ τὸν θαυμασμὸ στοὺς πνευματικούς τους πατέρες, χωρίζονται μεταξύ τους, λέγοντας μ' ἄλλα κάθε φορὰ ὀνόματα ὅ,τι ἔλεγαν κι' οἱ Κορινθιοὶ : «Ἐγὼ εἶμαι τοῦ Παύλου». «Ἐγὼ εἶμαι τοῦ Κηφᾶ». «Ἐγὼ εἶμαι τοῦ Ἀπολλῶ».

Καταλαβαίνομε πολὺ καλὰ τὸ δίκιο, ποῦ εἶχε ὁ μέγας ἀπόστολος ν' ἀγανακτῆ καὶ νὰ λυπηῖται μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ φαινόμε-

νάμνησῆ μας. Θέλουμε νὰ θυμηθοῦμε με συγκίνηση τότε ποῦ, κατὰ τὰ φοιτητικὰ μας χρόνια, ἐπισκεπτόμεθα τὸν φοιτητὴν Καβάδαν στὸ φτωχικὸ του φοιτητικὸ δωμάτιο. Καὶ ὁ ρασοφόρος φοιτητῆς, ποῦ σήμερα εἶναι Μητροπολίτης Θυατείρων (Λονδῆνον), κατεγίνετο με ἀφοσίωση καὶ με ζῆλο στὴν ἀγιογραφίαν... Ἐπέρασαν ἀπὸ τότε 50 χρόνια. Τάχα ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης καταγίνεται ἀκόμη στὴν ὡραία λειτουργικὴ τέχνη; Ἡ ἄλλες φροντίδες τὸν ἀπομάκρυναν ἀπὸ τὴν ἀγιογραφία ;

ΦΩΤΟΣ ΠΙΟΦΥΛΛΗΣ

μεγο. Κανένα κακὸ δὲν εἶναι τόσο βαρὺ κι' ἀβάσταχτο γιὰ τὴν Ἐκκλησία, ὅσο τὸ νὰ καταλύεται ἡ ἐνότης τῆς ὡς σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὅσο τὸ χάλασμα τῆς ἁρμονίας τῆς. Καὶ πότε καταλύεται αὐτὴ ἡ ἐνότης; Ὅχι ὅταν ἐμφανίζονται αἰρετικοὶ καὶ σχισματικοί, γιὰτὶ αὐτοὶ ἀποκόβονται, φεύγουν, ἀποξενώνονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν ἀφήνουν πάλι ἐνωμένη κι' ἀκέρατη. Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας καταστρέφεται ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πιστὰ τῆς τέκνα, ὅταν δὲν τὰ συνδέη ἡ τέλεια ἀγάπη, ὅταν ἀφήνοντας κάπως τὸν Χριστό, προσκολλῶνται σὲ πρόσωπα.

Αὐτό, λοιπόν, τὸ κακὸ στηλιτεύει ὁ Παῦλος σήμερα. Καλεῖ τὰ μέλη τῆς Κορινθιακῆς Ἐκκλησίας νὰ πύσσουν τίς προσωποληψίες καὶ νὰ ἐπανέλθουν στὴν ἁρμονία, ποὺ χάλασαν. Ἐνὸς ὑγιοῦς σώματος τὰ μέλη ἔχουν τὸ καθένα τίς δικές του κινήσεις, ἀλλὰ ὄλα ἀνήκουν στὸ σῶμα κι' ὄχι τὸ ἓνα μέλος στὸ ἄλλο.

Πάψετε—φωναίζει ὁ ἀπόστολος στοὺς πιστοὺς τῆς Κορίνθου— νὰ λέτε ὅτι ἀνήκετε οἱ μὲν στὸν τάδε κι' οἱ δὲ στὸν δεῖνα ἀπὸ τοὺς πνευματικούς σας παιδαγωγούς, γιὰτὶ ἐκεῖνος στὸν ὁποῖον ἀνήκετε ὄλοι, εἶναι ὁ Χριστός. Κι' ὁ Χριστός δὲν κομματιάζεται, δὲν μοιράζεται, δὲν τεμαχίζεται.

Ἄλλὰ ἄς προσέξουμε στὰ ἐδώλια τῆς κατηγορίας, ὅπου ὁ ἀπόστολος καθίζει τίς παρατάξεις τῆς χριστιανικῆς Κορίνθου. Ὑπάρχει ἀνάμεσά τους καὶ μία, ποὺ φαίνεται ὅτι δρίσκεται ἐκεῖ ὀλότελα ἄδικα. Κάθονται στὸ ἐδώλιο ἐκεῖνοι ποὺ λένε ὅτι ἀνήκουν στὸν Παῦλο. Ἐκεῖνοι ποὺ σεμνύονται ὅτι εἶναι μαθηταὶ τοῦ Ἀπολλῶ. Ἐκεῖνοι ποὺ καυχῶνται ὅτι υπάγονται στὸν Κύκλο τοῦ Κηφᾶ. Ἄλλὰ ἀνάμεσά σ' αὐτούς, ποὺ γιὰ τὴν ἐνοχὴ τους δὲν υπάρχει ἡ παρμμικρὴ ἀμφιβολία, εἶναι καὶ μιὰ ἄλλη μερίδα κατηγορουμένων. Αὐτοὶ δὲν καμαρώνουν γιὰτὶ ἀνήκουν στὸ πνευματικὸ περιβάλλον κάποιου ἀποστόλου. Αὐτοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χαρακτηρισθοῦν κατὰ κανένα τρόπο ὅτι εἶναι προσωποληψίται. Δὲν εἶπαν παρὰ ὅ,τι θᾶπρεπε νὰ λένε κι' ἄλλοι ἀδελφοὶ τους, ὥστε ὁ Παῦλος ἀντὶ νὰ ἐξανίσταται, θᾶπρεπε νὰ δοκιμάσῃ χαρὰ κι' ἀγαλλίασι καὶ νὰ τοὺς ἐπαινέσῃ. Τί ἔλεγαν, λοιπόν, αὐτοὶ; Ἐκεῖ ποὺ οἱ πρῶτοι φώναζαν «ἐγὼ Παύλου», οἱ δεῦτεροι «ἐγὼ Ἀπολλῶ» κι' οἱ τρίτοι «ἐγὼ Κηφᾶ», αὐτοὶ ἔλεγαν «ἐγὼ Χριστοῦ».

Γεννάται, λοιπόν, ἡ ἀπορία: Γιὰτὶ δρίσκονται κι' αὐτοὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια κατηγορία; Ἐφταιξαν, λοιπόν, ἐπειδὴ ἔλεγαν ἐκεῖνο, ποὺ ἔπρεπε νὰ λένε ὄλοι οἱ χριστιανοὶ τῆς Κορίν-

θου ; Γιατί, χωρίς να κάνη καμμιὰ διάκρισι, ὁ ἀπόστολος τοὺς τοποθετεῖ μαζί με τοὺς ὑπολοίπους καὶ τοὺς στηλιτεύει τὸ ἴδιο ; Ἀπὸ πρώτη ὄψι, φαίνεται πραγματικὰ ὅτι τοὺς ἀδικεῖ. Ἀλλὰ ἄς ἐμβαθύνουμε, ἀδελφοί, στὰ πράγματα. Θὰ δοῦμε τότε, ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι διαφορετικὴ. Καθένας ἀπ' αὐτοὺς ἔλεγε ὅπως κι' ἄλλοι : « Ἐγὼ ». Ὑποστήριζαν, βέβαια, τὸ σωστό. Ἀλλὰ, με τὸν τρόπο πού τὸ ἔκαναν, συντελοῦσαν στὴ διαίρεσι. Γιατί, ξεχωρίζαν, ὅπως κι' οἱ ἄλλοι, τοὺς ἑαυτοὺς των με τὸ « ἐγὼ ». Καὶ πέρα ἀπὸ τὴ διαβεβαίωσι, πού ἔδιναν, δὲν ἔκαναν τίποτε ἄλλο γιὰ νὰ ὀδηγήσουν τοὺς παραστρατημένους ἀδελφούς τους στὸν σωστὸ δρόμο. Λοιπὸν, δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτε νὰ λές καὶ νὰ ζῆς ὀρθά, ὅταν δὲν κάνης καμμιὰ προσπάθεια γιὰ νὰ ἐλκύσης σ' αὐτὴ τὴν ὀρθότητα ὅσους ξέφυγαν. Δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτε νὰ λές ὅτι ἀνήκεις σὺ στὸν Χριστό, χωρίς νὰ κινήσαι, νὰ ἀγωνίζεσαι, νὰ κοπιᾶζης, ὥστε νὰ κάνης καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς σου νὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν πτώσι τους.

Ἔτσι πού περιορίζονταν μονάχα σὲ μιὰ διακήρυξι, οἱ χριστιανοὶ αὐτοὶ τῆς Κορίνθου ἦταν στὰ μάτια τοῦ Παύλου—ἀλλὰ καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Κυρίου—ἐξ ἴσου ὑπόδικοι, φταίχτες ὅπως κι' ἄλλοι χριστιανοὶ τῆς Κορίνθου, πού ἔλεγαν ὅτι ἀνήκουν στὸν Παῦλο, στὸν Ἀπολλῶ, στὸν Κηφᾶ. Ἦταν τὸ ἴδιο ἔνοχοι ἢ μᾶλλον πιὸ πολὺ ἔνοχοι, γιατί ἐνῶ εἶχαν περισσότερη συναίσθησι τῆς πραγματικότητος, δὲν ἔκαναν ὥστόσο τίποτε γιὰ νὰ ὀδηγήσουν σ' αὐτὴ καὶ τοὺς πλανημένους ἀδελφούς των.

Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο, μιὰ πιθανότης, πού καθόλου δὲν ἀποκλείεται καὶ πού ἐξηγεῖ κι' αὐτὴ γιατί κατηγοροῦνται ἀπὸ τὸν Παῦλο κι' ὅσοι ἔλεγαν ὅτι ἀνήκαν στὸν Χριστό. Ὅσοι χωρίζουν τοὺς ἑαυτοὺς των ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσοι κάνουν μερίδες, ἔχουν δικαιολογίαν τους καὶ καύχησί τους πρώτη καὶ καλύτερη, ὅτι αὐτοὶ ἀνήκουν πιὸ πολὺ ἀπὸ τοὺς ἄλλους στὸν Χριστό, γνωρίζουν καὶ ζοῦν καλύτερα τὸν Χριστό. Δὲν ἦταν, λοιπὸν, ἀπίθανο, ἐκεῖνοι ἀκριβῶς πού ἔλεγαν ὅτι ἀνήκαν στὸν Παῦλο ἢ στὸν Ἀπολλῶ ἢ στὸν Κηφᾶ, νὰ ἔλεγαν σύγχρονα καὶ τὸ « ἐγὼ Χριστοῦ », θέλοντας ἔτσι νὰ δείξουν ὅτι τὸ περιβάλλον τοῦ ἀποστόλου, στὸ ὁποῖον ἀνήκαν, ἦταν πιὸ κοντὰ στὸν Χριστό.

Ποιὸ εἶναι, ἀδελφοί μου, τὸ πολύτιμο δίδαγμα, πού βγαίνει ἀπὸ τὸ σημερινὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα ; Εἶναι ἓνα δίδαγμα διπλό.

Πρώτα - πρώτα, δὲν πρέπει νὰ προσκολλώμεθα σὲ πρόσωπα μέσα στὴν Ἐκκλησία, πέρα ἀπὸ τὸν υἱὸν καὶ θεάρεστο σεβασμό, ποὺ χρωστάμε στοὺς πνευματικούς μας πατέρες. Γιατὶ ἔτσι δημιουργοῦνται διαιρέσεις καὶ μερίζεται ὁ Χριστός.

Ἵστερα, δὲν ἀρκεῖ νὰ λέμε ὅτι ἀνήκουμε στὸν Χριστό, ἀλλὰ κοντὰ σ' αὐτὴ τὴ διαβεβαίωσι εἶναι ἀπαραίτητο νὰ κάνουμε καὶ τὸ πᾶν, ὥστε νὰ δηγοῦμε τοὺς τυχὸν προσωπολήπτες ἀδελφούς μας στὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Κυριακὴ 11 Αὐγούστου (Θ' Ματθαίου)

(Α' Κορινθ. γ' 9-17)

«Θεοῦ οἰκοδομὴ ἐστε» (Στίχ. 9).

[Τοῦ Θεοῦ εἰστε οἰκοδομῆ].

Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ποὺ ἀναπηδᾷ κάτω ἀπὸ τὴ γραφίδα τοῦ Παύλου ἡ ὠραία αὐτὴ εἰκόνα, μὲ τὴν ὁποία παρασταίνει ὁ θεὸς ἀπόστολος τόσο τὸν καθένα Χριστιανὸ χωριστά, ὅσο καὶ τὸ σύνολο τῶν πιστῶν, δηλαδὴ τὴν Ἐκκλησία. Καὶ δὲν εἶναι μονάχα δική του ἡ εἰκόνα. Γιατὶ καὶ σὲ ἄλλα μέρη τῆς Γραφῆς τὸ Πνεῦμα τὴ χρησιμοποιεῖ, ἀγαπώντας τὴν ἰδιαίτερα.

Ἄρесеὶ πολὺ στὸν Θεὸ νὰ παρομοιάζῃ ἔτσι τὰ τέκνα του, γιατί μέσα τους κατοικεῖ ὁ ἴδιος καὶ γιατί εἶναι ἐνωμένα καὶ προσαρμοσμένα μεταξύ τους ὅπως οἱ πέτρες μιᾶς οἰκοδομῆς, μὲ τὴν κοινὴ καὶ μία πίστι καὶ μὲ τὴν τέλεια ἀγάπη.

Μιὰ οἰκοδομὴ, λοιπόν, εἶναι ἡ Ἐκκλησία,—τὸ πλῆθος τῶν χριστιανῶν. Μιὰ οἰκοδομὴ, ποὺ τὴν σχεδίασε, τὴν κατασκευάζει καὶ θὰ τὴ φέρῃ σὲ πέρασ ὁ θεὸς Δομήτωρ, ἔχοντας γιὰ πέτρες τῆς—«λίθους ζῶντας», ὅπως ὁ ἄλλος κορυφαῖος ἀπόστολος, ὁ Πέτρος, γράφει—ἐμᾶς τοὺς πιστούς.

«Θεοῦ οἰκοδομὴ ἐστε». Ἄς προσπαθήσουμε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, μὲ τὸ φῶς ποὺ ἡ ἴδια ἡ Γραφή παρέχει, νὰ δοῦμε καθαρὰ αὐτὴ τὴ νοητὴ οἰκοδομὴ, ποὺ ὁ Κύριος χτίζει κι' ὅπου ὁ καθένας μας ἔχει τὴ θέση του.

Ἦδη μέσα στὸ σημερινὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀρχίζοντας τὴν περιγραφή τῆς, μιλά γιὰ τὰ θεμέλια καὶ τονίζει τὴν ἀλήθεια ὅτι ἡ οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας ἔχει γιὰ

θεμέλιο λίθο της τὸν Χριστό. Ἀκούσατε πρὶν ἀπὸ λίγο τὸν Παῦλο τί φώναξε : «Ὁ θεμέλιος λίθος, ὁ μοναδικὸς κι' ἀναντι-κατάστατος, εἶναι ἕνας, ὁ Χριστός. Πάνω σ' αὐτὸν χτίζεται ἡ οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλου, ὁ Παῦλος προσθέτει καὶ μιὰ ἄλλη λεπτομέρεια γιὰ τὰ θεμέλια αὐτά. Γράφει στὴν πρὸς Ἐφεσίου ἐπιστολὴ του : «...Ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ». (Χτισθήκατε πάνω στὰ θεμέλια τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἀποστόλων, ποὺ δέονται γύρω στὸν ἀκρογωνιαῖο λίθο, τὸν Χριστό. Σ' αὐτὰ τὰ θεμέλια, δηλαδὴ στὸν Χριστό καὶ στὶς ἄλλες γύρω του πέτρες, τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς προφῆτες, ποὺ μιλοῦν γιὰ τὸ Χριστό, εἶναι βασισμένη καὶ συναρμολογημένη ἡ οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας, στηρίζεται ἡ ζωὴ τῶν χριστιανῶν, ποὺ μέσα της ἔχει νοητὴ κατοικία τὸν Κύριο).

Πάνω, λοιπόν, σ' αὐτὴ τὴ ζωοποιὸ κι' ἀχάλαστη βάσι χτίζεται ἡ Ἐκκλησία, τοποθετοῦνται οἱ ζῶντες λίθοι τῶν πιστῶν, ἀλφαδιασμένοι μὲ τὴν ἀκρίβεια τῆς ὀρθῆς πίστεως πάνω στὸν Κύριο, τοποθετημένοι πάνω στὴ ζωὴ του καὶ τὸ εὐαγγέλιό του, δεμένοι μεταξύ τους μὲ τὸν σύνδεσμο τῆς τελειότητος, ὅπως ἀλλοὶ ὁ Παῦλος ὀνομάζει τὴν ἀγάπη.

Ἄλλὰ ἄς ἔλθῃ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὁ καθένας μας νὰ δῇ τὸν ἑαυτό του στὸ γιαπὶ τῆς Ἐκκλησίας, σ' αὐτὸ τὸ κτίριο ποὺ ὀλοένα ὑψώνεται καὶ ποὺ κάθε τοιχογυριὰ του εἶναι καὶ μιὰ χριστιανικὴ γενεά, χτισμένη πάνω στὴν παράδοσι τῆς προηγουμένης, χτισμένη ἔτσι πάνω στὸν Χριστό, τοὺς προφῆτες καὶ τοὺς ἀποστόλους. Ἄς ἀναζητήσῃ κι' ἄς δῇ ὁ καθένας μας τὴν πέτρα ποὺ εἶναι ὁ ἑαυτός του. Ἄς δῇ ἂν ἔχῃ κατάλληλα πελεκηθῆ, ἀφοῦ μὲ τὸ βάπτισμα ἀποκόπηκε ἀπὸ τὸ νταμάρι τῆς ἁμαρτίας.

Πῶς ἄρα γε γίνεται αὐτὸ τὸ πελέκημα ; Μὲ τίς θλίψεις καὶ τίς δοκιμασίες, τοὺς πειρασμοὺς καὶ τίς ἀντιξοότητες, ποὺ συναπαντᾷ ὁ χριστιανός, κόβονται οἱ ἐξοχὲς τοῦ ἐγωῦσμοῦ καὶ τῶν κακῶν ροπῶν. Καὶ μὲ τὴ σωστὴ πίστι καὶ μὲ τὸ γλύφانو τῶν ἀρετῶν γίνεται εὐθύς, λεῖος, κανονικὸς λίθος, μπορεῖ νὰ τοποθετηθῇ καὶ νὰ προσαρμοσθῇ τέλεια ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους. Καὶ τέλος, μὲ τὴν ἀγάπη ποὺ ἐνώνει τοὺς χριστιανούς σὰν ἀδέλφια, μπορεῖ νὰ δεθῇ μαζί τους καὶ σὲ τίποτε νὰ μὴν εἶναι παράταιρος καὶ σὲ τίποτε νὰ μὴν ξεχωρίζῃ.

Ἐὰν ἡ Γραφή, ὅπως φαίνεται κι' ἀπὸ τὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα πού ἀκούσαμε, δὲν ὀνομάζει μονάχα τὸ σύνολο τῶν πιστῶν, δηλαδὴ τὴν Ἐκκλησίαν, οἰκοδομή. Ἀποκαλεῖ ἔτσι καὶ τὸν καθένα Χριστιανὸ ξεχωριστά. Καὶ προσθέτει σήμερον ὁ Παῦλος, ὅτι ὁ καθένας Χριστιανὸς εἶναι ὄχι μιὰ ὀποιαδήποτε οἰκοδομή, ἀλλὰ ναὸς τοῦ Κυρίου.

Καὶ μιλιᾷ ἀκόμα ὁ ἀπόστολος καὶ γιὰ τὰ ὑλικά, μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι καμωμένη ἡ κάθε τέτοια οἰκοδομή. Αὐτὰ δὲ τὰ ὑλικά δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ τὰ ἔργα μας κι' ἡ ἀξία τους βρῖσκεται στὸ κατὰ πόσο εἶναι σύμφωνα μὲ τὸ Εὐαγγέλιον, μὲ τὸ θέλημα καὶ τὶς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου. Ἔτσι, γράφει ὁ ἀπόστολος στοὺς Κορινθίους: «Εἰ δὲ τις ἐποικοδομεῖ ... χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἐκάστου τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται».

Μονάχα ὁ καρδιογνώστης Κύριος, πού ἡ ματιὰ του φθάνει ὡς τὰ ἔγκατα τῆς ψυχῆς, πού «ἐτάζει καρδίας καὶ νεφρούς» κι' ὅλα εἶναι «γυμνά ἐνώπιόν του», ὅπως ἄλλοῦ δηλώνει ἡ Γραφή, γνωρίζει τί ποιότητος εἶναι ὁ βίος κάθε πιστοῦ. Γιατί, ἀλλοίμονο, τὰ ἔργα ὅλων δὲν εἶναι ἀπὸ ἴδιας ἀξίας ὑλικά καὶ μάλιστα ὠρισμένον εἶναι ἀπὸ φτηνότερα καὶ πρόστυχα.

Ἄλλων χριστιανῶν εἶναι ἀπὸ χρυσάφι, ἄλλων ἀπὸ ἀσήμι, ἄλλων ἀπὸ πολύτιμα πετράδια. Αὐτοὶ εἶναι οἱ πραγματικοὶ χριστιανοί, οἱ ἀληθινὰ ἐνάρετοι, οἱ ἀφωσιωμένοι στὸν Ἰησοῦ, οἱ καθαροὶ στὴν καρδιά, πού συλλέγουν μὲ προσοχή, μὲ πόθο, μὲ θυσίας, μὲ κόπους τὶς ἀρετὰς γιὰ νὰ στολίσουν τὸν βίον τους. Ἐκεῖνοι πού ἀναζητοῦν — ὅπως πάλι λέγει ὁ Παῦλος — «μονάχα ὅσα εἶναι ἀληθινὰ, σεμνά, δίκαια, ἀγνά, ἀξιαγάπητα, εὐλογημένα κι' ἐπαινετά».

Ἄλλων ὅμως τὰ ἔργα εἶναι ἀπὸ ξύλον, ἀπὸ χορτάρια, ἀπὸ καλάμι, δηλαδὴ φτηνά, καὶ πού δὲν μποροῦν νὰ διατηρηθοῦν, ν' ἀντέξουν στὴ φθορά. Ὅπως τὸ ξύλον, τὸ χόρτον καὶ τὸ καλάμι τὰ κάνει στάχτη ἢ φωτιά, ἔτσι καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, ἔργα φτιαγμένα ὀλίγελα πρόχειρα κι' εὐκόλα, δὲν θ' ἀντέξουν καὶ θὰ κατακαοῦν καὶ θ' ἀποδειχτοῦν ἕνα τίποτε μέσα στὴν πυρκαϊὰ τῆς θείας ὀργῆς, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως.

Ἄς προσέξουμε, λοιπόν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀπὸ τί ὑλικά οἰκοδομοῦμε τὸν βίον μας. Ἄς τὰ διαλέγουμε πάντα ἀπὸ τὴν ἀγορὰ τοῦ Εὐαγγελίου κι' ὄχι ἀπὸ τὸν πραγματευτὴ τῆς ἀπώλειας, τὸν Διάβολο. Γιατί ἡ οἰκοδομή πού θὰ εἶναι ὁ καθένας μας, δὲν εἶναι προσωρινὸ κατάλυμα, ἀλλὰ προσωρισμένη νὰ μείνη στοὺς αἰῶνες τῶν αἰῶνων μέσα στὴν οὐράνια πολιτεία, τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ. Ἀμήν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Είς τὸ ὑπ' ἀριθ. 183 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (ταῦχος Β') ἐδημοσιεύθη ἡ ὑπ' ἀρ. 70.852 ἀπόφασις τῶν Ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, διὰ τῆς ὁποίας ἐνεκρίθη ἡ ἀποφασισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αὔξησις τοῦ ὑπ' αὐτοῦ χορηγούμενου εἰς τοὺς συνταξιούχους εἰδικοῦ ἐπιδόματος. Διὰ τῆς ἀνωτέρω ὑπουργικῆς ἀποφάσεως καθορίζεται ὅτι τὸ ἠῤῥημένον τοῦτο ἐπίδομα θὰ καταβληθῆ ἀπὸ 1ης Ἰουλίου 1957 ὡς ἐξῆς :

Α'. Συνταξιοδοτηθέντες πρὸ τῆς 30.6.51.

I. Ἄμεσοι συνταξιούχοι :

1) Οἱ λαμβάνοντες μηνιαίαν σύνταξιν δρχ. 343 λαμβάνουν ὡς αὔξησιν δρχ. 157 μηνιαίως (Σύνολον δρχ. 500).

2) Οἱ λαμβάνοντες μηνιαίαν σύνταξιν δρχ. 385 λαμβάνουν ὡς αὔξησιν δρχ. 115 μηνιαίως (Σύνολον δρχ. 500).

3) Οἱ λαμβάνοντες μηνιαίαν σύνταξιν δρχ. 440 ἢ 495 ἢ 550 λαμβάνουν ὡς αὔξησιν δρχ. 100 μηνιαίως (Σύνολον 540, 595 καὶ 650 ἀντιστοίχως).

II. Ἐμμεσοὶ συνταξιούχοι :

Οἱ ἔμμεσοι συνταξιούχοι (ὀρφανικαὶ οἰκογένειαι) τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων 1, 2, καὶ 3 λαμβάνουν τὰς αὐτὰς αὔξεις μειωμένας ὁμῶς κατὰ 10 % , ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τὸ ἠῤῥημένον ἐπίδομα μαζί με τὴν σύνταξιν τὴν ὁποίαν λαμβάνει ὁ ἔμμεσος συνταξιούχος θὰ εἶναι τοὐλάχιστον 500 δραχμαί. Καθιεροῦται δηλαδὴ ὡς κατώτερον ὄριον συντάξεως τὸ ποσὸν τῶν 500 δραχμῶν μηνιαίως.

Β'. Συνταξιοδοτηθέντες ἀπὸ 1.7.1951 καὶ ἐξῆς.

I. Ἄμεσοι συνταξιούχοι :

1) Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν Α', Β' καὶ Γ' κατηγορίαν καὶ λαμβάνοντες εἰδικὸν ἐπίδομα δρχ. 275 λαμβάνουν αὔξησιν 100 δραχμῶν, ἤτοι τὸ ποσὸν τοῦ ἐπιδόματος ἀνέρχεται εἰς 375 δραχμάς.

2) Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν Δ' κατηγορίαν καὶ λαμβάνοντες εἰδικὸν ἐπίδομα δρχ. 309 λαμβάνουν αὔξησιν 100 δραχμῶν, ἤτοι τὸ ποσὸν τοῦ ἐπιδόματος ἀνέρχεται εἰς 409 δραχμάς.

II. Ἐμμεσοὶ συνταξιούχοι :

Οἱ ἔμμεσοι συνταξιούχοι τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων 1 καὶ 2 λαμβάνουν τὸ αὐτὸ ἐπίδομα, μειωμένον κατὰ 10 % ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῶν 100

δραχμῶν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅμως ὅτι σύνταξις καὶ ἐπίδομα θὰ εἶναι τοῦλάχιστον 500 δραχ.

— Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω αἱ χορηγούμεναι ὑπὸ τοῦ Τ. Α. Κ. Ε. ἀπὸ 1-7-1957 συντάξεις διεμορφώθησαν ὡς ἑξῆς :

I. Οἱ ἐξερχόμενοι σήμερον καὶ μέχρι τέλους τοῦ τρ. ἔτους μετὰ 35ετῆ συντάξιμον ὑπηρεσίαν θὰ λαμβάνουν ὡς σύνταξιν :

Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης		Ἐπαρχιῶν	
Κατηγορία Α	Δρχ. 1445	Κατηγορία Α	Δρχ. 1428
» Β	» 1155	» Β	» 1128
» Γ	» 936	» Γ	» 918
» Δ	» 722	» Δ	» 705

II. Οἱ ἐξερχόμενοι σήμερον καὶ μέχρι τέλους τοῦ τρ. ἔτους μετὰ 27 ἐτῶν πραγματικὴν ὑπηρεσίαν (29 ἐτῶν πλασματικὴν) θὰ λαμβάνουν ὡς σύνταξιν :

Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης		Ἐπαρχιῶν	
Κατηγορία Α	Δρχ. 1025	Κατηγορία Α	Δρχ. 1025
» Β	» 895	» Β	» 895
» Γ	» 797	» Γ	» 797
» Δ	» 722 *	» Δ	» 705 *

* Ἡ παρεχομένη εἰς τοὺς Δ' κατηγορίας ἐφημερίους σύνταξις μετὰ 27 (29) ἐτη συνταξίμου ὑπηρεσίας εἶναι 734 δραχμαί, λόγῳ ὅμως τοῦ ὑφισταμένου περιορισμοῦ τῆς μὴ υπερβάσεως τῶν 80 % τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀποδοχῶν ἢ σύνταξις περιορίζεται εἰς τὰ ἀναγραφόμενα ποσά.

— Ὡς εἶχομεν γράψει εἰς προηγούμενα τεύχη τοῦ «Ἐφημερίου», ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Δωρόθεος, ἐν τῇ μερίμνῃ αὐτοῦ πρὸς περαιτέρω αὔξησιν τῶν ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. χορηγούμενων συντάξεων, εἶχεν ἀποστείλει πρὸς τὴν Νομ. Ἐπιτροπὴν τὸ ἀπὸ 21-5-57 ἔγγραφο αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐζητήτο ὅπως ἐξαιρεθῇ τὸ TAKE ἐκ τοῦ ὑφισταμένου περιορισμοῦ, κατὰ τὸν ὁποῖον αἱ συντάξεις μετὰ τῶν πάσης φύσεως ἐπιδομάτων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ υπερβαίνουν τὰ 80 % τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀποδοχῶν. Ἡδὴ ἡ Νομισματικὴ Ἐπιτροπὴ, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19325 ἐγγράφου αὐτῆς (ὅπερ δημοσιεύεται δλόκληρον εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν» τῆς 1ης τρ. μηνός) ἐνέκρινεν ὅπως αἱ καταβαλλόμεναι συντάξεις ἢ τὰ τακτικὰ ἐπιδόματα τὰ χορηγούμενα ὑπὸ τοῦ TAKE ἐξικινούνται

και μέχρι του 100 % των τακτικων αποδοχων, τας οποιας θα ελαμβανον οι ησφαλισμενοι εαν εξηκολουθουν εργαζομενοι. Τουτο δε εφ' οσον τα εποπτευοντα Υπουργεια Οικονομικων και Εθνικης Παιδειας ηθελον συμφωνησει εις την εκδοσιν της απαιτουμενης προς τουτο κοινης αποφασεως.

Το ανωτερω εγγραφον ετεθη υπ' οψιν του Δ.Σ. του Τ.Α.Κ.Ε. κατα την συνεδριαν αυτου της 9-7-1957, απεφασισθη δε κατα την αυτην συνεδριαν οπως μελετηθη το ζητημα της περαιτερω αυξησεως, εν σχεσει κυριως προς την μελλουσαν να προκυψη επιβαρυνσιν του Ταμειου, δια της καταβολης υπ' αυτου απο 1-10-57 συνταξεως ανερχομενης εις το 100 % των αποδοχων ενεργειας.

— Παραλληλως προς την καταβαλλομενην προσπαθειαν της αυξησεως των συνταξεων, το Δ. Σ. του Τ.Α.Κ.Ε. απεστειλε προς το Υπ. Εθν. Παιδειας και Θρησκευατων τα κατωτερω δημοσιευμενα εγγραφα, αναφερομενα εις την χορηγησιν εγκρισεως δια την επενδυσιν ποσου 1.500.000 δραχμων, το οποσον θα διατεθη δια την χορηγησιν εντοκων τοκοχρεωλυτικων δανειων, ως και εις την αυξησιν του υπο του Τ.Α.Κ.Ε. χορηγουμενου εφ' απαξ βοηθηματος.

Τ. Α. Κ. Ε.

Αρ. Πρωτ. 4319

10 Ιουλίου 1957

Προς

Το Υπουργειον Εθν. Παιδειας και Θρησκευατων

Γεν. Δνσιν Θρησκευατων

Ενταυθα

Επιθυμοϋμεν να γνωρισωμεν προς υμας, οτι το Διοικ. Συμβουλιον του Τ.Α.Κ.Ε. κατα την συνεδριασιν αυτου της 9-7-57 απεφασισεν οπως επενδυση, εκ των ιδιων του αποθεματικων, κατα το δευτερον εξαμηνον του 1957, ποσον δραχμων ενος εκατομμυριου πεντακοσιων χιλιαδων, δια την χορηγησιν εντοκων τοκοχρ. στεγαστικων δανειων εις τους μετόχους του, δεκαετοδς προθεσμια, επι τοκω 7% και μεχρι ποσου δραχμων 25.000 κατα περιπτωσιν, και να παρακαλεσωμεν οπως παρασχητη την υμετεραν εγκρισιν, προκειμενου να δοθη παρα της Νομισματικης Επιτροπης η απαιτουμενη αδεια επενδυσεως του ανωτερω ποσου, επι τψ τελει οπως ο Οργανισμοδ της Εκκλησιας ελθη αρωγοδ εις τουδ μετόχους του προς θεραπειαν των στεγαστικων του αναγκων.

Μετ' ευχων

† Ο Πατρων ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ, Προεδροδ

T. A. K. E.

Ἄριθ. Πρωτ. 4332

10 Ἰουλίου 1957

Πρὸς

Τὸ Ὑπουργεῖον Ἑθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων
Γεν. Δ/νσιν Θρησκευμάτων

Ἐνταῦθα

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ υποβάλωμεν πρὸς ὑμᾶς, εἰς διπλοῦν, ἀπόσπασμα ἀποφάσεως τοῦ Διοικ. Συμβουλίου Τ.Α.Κ.Ε. τῆς συνεδρίας αὐτοῦ τῆς 9-7-57, περὶ ἀναπροσαρμογῆς τοῦ ἐφ' ἅπαξ βοηθήματος τοῦ Ταμείου Ἀρωγῆς τῶν ἠσφαλισμένων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ διπλασιασμοῦ τῆς ἐνεργουμένης κρατήσεως 1 % ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ Ταμείου τούτου καὶ νὰ παρακαλέσωμεν ὅπως προσέλθῃτε εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας πρὸς ψήφισιν σχετικῆς διατάξεως εἴτε δι' ἰδιαιτέρου Νομοθετήματος, μὲ ἄρθρον μόνον, εἴτε δι' ἐντάξεως εἰς τι τῶν ὑπὸ ψήφισιν Νομοσχεδίων ἀρμοδιότητος τοῦ καθ' ὑμᾶς Ὑπουργείου, ἐπὶ τῇ τέλει ὅπως βελτιωθῇ τὸ παρεχόμενον εἰς τοὺς ἐξερχομένους ἢ τὰς ὀρφανικὰς τούτων οἰκογενείας ἐφ' ἅπαξ βοήθημα, ἀξιογνωμένης συγχρόνως καὶ τῆς ὑπὲρ τοῦ ἐν λόγῳ Κλάδου εἰδικῆς τῶν μετόχων εἰσφορᾶς.

Μετ' εὐχῶν

† Ὁ Πατρῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ, Πρόεδρος

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Πανος. Ἀρχιμανδρίτην Χρυσόστομον Γιώτην, Πλαίσιον Ἰωαννίνων. Ἐξερχόμενος τῆς ὑπηρεσίας θὰ λάβετε ὡς σύνταξιν περὶ τὰς 795 δραχμὰς μηνιαίως. Ἡ σύνταξις ὑπελογίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀξίσεων, αἱ ὁποῖαι ἐχορηγήθησαν ἐσχάτως. Ἐφ' ἅπαξ θὰ λάβετε περὶ τὰς 3.000 δραχμὰς. Εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ὀφείλετε τὰς κρατήσεις διὰ τὸ ἐπίδομα πολυετίας, ἀνερχομένας εἰς 745.30 δραχμῶν. — Αἶδες. Πέτρον Μερᾶκον, Ἀκρίτα Φλωρίνης. Δυστυχῶς δὲν οἶς ἐχορηγήθη δάνειον. Αἱ ὑποβληθεῖσαι αἰτήσεις ἦσαν τόσον πολλαί, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐκανοποιηθοῦν ὅλοι οἱ ζητοῦντες δάνειον. Ἐπειδὴ ὁμως γίνονται ἐνέργειαι διὰ τὴν χορήγησιν νέας πιστώσεως καλὸν εἶναι νὰ υποβάλετε νέαν αἴτησιν πρὸς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., μέσῳ τῆς Ἰ. Μητροπόλεώς σας. — Ἱερέα τῆς ὑπαίθρου. Αἱ ἄγαμοι ἀδελφαὶ τῶν ἠσφαλισμένων ἐφημερίων δικαιοῦνται συντάξεως, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀποδεδειγμένως ἄποροι, συντηροῦντο ἀπὸ τὸν ἀποθανόντα καὶ δὲν ὑπάρχουν ἐν ζωῇ οἱ γονεῖς. Διὰ νὰ συνταξιοδοτηθῇ ἡ ἄγαμος ἀδελφὴ πρέπει νὰ υποβάλλῃ τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά: 1) Αἴτησιν χαρτοσημασμένην καὶ κληρικουσημασμένην. 2) Ἀντίγραφον ληξιαρχικῆς πράξεως θανάτου τοῦ ἠσφαλισμένου. 3) Πιστοποιητικὸν οἰκογενειακῆς καταστάσεως

ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος ἢ τοῦ Δημάρχου καὶ ἐμφαῖνον ὅτι ἡ ἀδελφὴ εἶναι ἐν ζωῇ καὶ ἄγαμος. 4) Φύλλον διακοπῆς μισθοδοσίας τοῦ ἠσφαλισμένου ἀπὸ τοῦ οἰκείου Δημόσιον Ταμείου. 5) Τὸ ἀτομικὸν βιβλιόριον ὑπηρεσιακῶν μεταβολῶν τοῦ ἠσφαλισμένου, συμπληρωμένον καὶ θεωρημένον παρὰ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου. Εἰς τὸ πιστοποιητικὸν οικογενειακῆς καταστάσεως πρέπει προσθέτως νὰ ἀναφέρεται, ὅτι ἡ ἀδελφὴ συντηρεῖτο ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὸν ἀποθανόντα, ὅτι εἶναι ἄγαμος καὶ ἄπορος καὶ τέλος ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἐν ζωῇ οἱ γονεῖς τῆς αἰτούσης σύνταξιν.

— Αἶδες. Δημοσθένην Βαϊκούσην, Πηγὰς Νέστου, Καβάλαν. Δυστυχῶς ἐκ τῶν ὑστέρων μᾶς ἐλληροφόρησαν ὅτι διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ βιβλιαρίου σας ἀπαιτοῦνται πλὴν τῶν φωτογραφιῶν καὶ τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά: 1) Ἐπισημον ἀντίγραφον τοῦ ἀρχικοῦ σας διορισμοῦ ὡς ἐφημερίου, τῶν τυχόν μεταθέσεών σας εἰς ἄλλας ἐνορίας ἢ κεκρωμένα παρὰ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἀντίγραφα τοῦ διορισμοῦ ἢ τῶν μεταθέσεων. Δύνασθε ἀντὶ αὐτῶν νὰ ἀποστείλετε βεβαίωσιν τοῦ Μητροπολίτου σας περὶ τοῦ ἀρχικοῦ σας διορισμοῦ καὶ τῶν τυχόν μεταθέσεών σας κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν. 2) Πιστοποιητικὸν γεννήσεως καὶ 3) Πιστοποιητικὸν οικογενειακῆς καταστάσεως. Τὰς φωτογραφίας τὰς ἐλάβομεν. — Αἶδες. Ἐμμανουὴλ Μαντουσακίην, Δραπέτι, Ἡρακλείου Κρήτης. Διὰ νὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν θὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὸ ἔτος τῆς γεννήσεώς σας καὶ τὴν κατηγορίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκετε. Πάντως ἡ ἔξαρχοῦ προὔπηρεσίας νομίζομεν ὅτι δὲν εἶναι συμφέρουσα διὰ σᾶς εἰδικῶς, δεδομένου ὅτι θὰ καταβάλετε σημαντικὸν ποσὸν ἔναντι μικρᾶς βελτιώσεως τῆς συντάξεως, τὴν ὁποίαν θὰ λάβετε. — Αἶδες. Ἀργύριον Εὐθυμίου, Καλύβια Ἐλαφίνης. Δυστυχῶς δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ ἐρώτημά σας, διότι δὲν γνωρίζομεν τὸν ἀρμόδιον, εἰς τὸν ὅποτον νὰ ἀπευθυνθῶμεν διὰ νὰ λάβωμεν πληροφορίας. — Αἶδες. Ἰωάννην Θεοδωρίδην, Γρεβενά. Δυστυχῶς τὸ Ὑπουργεῖον δὲν ἠδυνήθη νὰ μᾶς δώσῃ τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας θέλετε, δεδομένου ὅτι, ὡς μᾶς εἶπον, δὲν ἐκρατήθησαν εἰς τὸν σχετικὸν φάκελλον αἱ αἰτήσεις τῶν ἐνδιαφερομένων. Ἐλάβομεν μόνον τὴν πληροφορίαν ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς ἀνακατατάξεως πρόκειται νὰ ἀνακινήθῃ ὑπὸ τῆς Δἴπρωσος Ἱεροσημαμάτων. Πάντως θὰ προσπαθήσωμεν ἐκ νέου νὰ σᾶς ἐξυπηρετήσωμεν. — Αἶδες. Ἰωάννην Σταματάκον. Μονοπωλιὰ Κεφαλληνίας. Αἱ διατάξεις περὶ Κατωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων εἶναι τόσον πολλαί, ὥστε ὁ χῶρος τῆς ἀλληλογραφίας δὲν θὰ ἐπάρκει διὰ νὰ τὰς ἀναφέρωμεν. Σχετικῶς σᾶς παραπέμπομεν εἰς τοὺς νόμους 540]45 καὶ 807]45, οἱ ὅποιοι ρυθμίζουν τὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδύσεως. Πάντως καλὸν εἶναι ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος νὰ γράψετε ἐκ νέου εἰς τὸν «Ἐφημέριον» μετὰ πάροdon μηνός, διότι ἔχομεν πληροφορίας ὅτι πρόκειται νὰ τροποποιηθῶν αἱ σχετικαὶ μὲ τὰ Κατώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια διατάξεις. — Αἶδες. Ἀθανάσιον Ε. Κορκεϊδαν, Στινῶματα Ἐδρουανίας. Διὰ νὰ ἐξέλθετε τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας καὶ νὰ λάβετε

σύνταξιν πρέπει νὰ ἔχετε συμπληρώσει βῶσθῃ συνεχῆ ὑπηρεσίαν ἢ νὰ ἔχετε συμπληρώσει τὸ 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας σας, Εἰς τὴν εἰδικὴν σας περίπτωσιν ὁμως δὲν συμβαίνει οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλον. Νὰ εξαγοράσετε ὑπηρεσίαν δὲν ἠμπορεῖτε διότι, ἐφ' ὅσον ἐχειροτονήθητε ὡς ἱερεὺς τὸ 1929, δὲν μένει προϋπηρεσία πρὸς εξαγοράν. Μόνον διὰ λόγους ὑγείας θὰ ἠμπορούσατε τώρα νὰ ἐξέλθαι τῆς ὑπηρεσίας. Ἄλλως δὲν θὰ λάβετε σύνταξιν.

Αἶδες. Ἐθανάσιον Χαλιτσιᾶν, Στανὸν Χαλκιδικῆς. Δυστυχῶς δὲν ἤδυνήθημεν νὰ ἀνεύρωμεν στοιχεῖα περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς Ἁγίας Χαΐδως. Εἰς τὰ συγγράμματα τὰ ὁποῖα ἀναφέρετε εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας δὲν ἀναγράφεται τίποτε σχετικόν.— **Αἶδες.** Ἀλέξ. Ἀρχοντουλάκη, Πυράδιον Μονοφασίου Κρήτης. Δύνασθε νὰ λάβετε στεγαστικὸν δάνειον. Πρέπει ὁμως νὰ υποβάλετε αἰτησίαν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. μέσφ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως σας. Ὅπως γράφομεν εἰς τὸ μετὰ χεῖρας τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίου», τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἀπεφάσισαν τὴν ἐπένδυσιν 1.500.000 δραχμῶν ἐκ τῶν κεφαλαίων του διὰ τὴν χορήγησιν στεγαστικῶν δανείων εἰς τοὺς μετόχους του. Ἀναμένεται ἡ σχετικὴ ἔγκρισις τῆς Νομ. Ἐπιτροπῆς. Διὰ τὸ ἐπίδομα τοκετοῦ ἰσχύουν ὅσα ἐγράψαμεν εἰς προηγούμενα τεύχη. Βεβαίως τὸ ζήτημα θὰ τακτοποιηθῇ. Πρὸς τὸ παρὸν ὁμως δὲν ἔχομεν νὰ σᾶς ἀνακοινώσωμεν τίποτε νεώτερον ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.— **Αἶδες.** Ἀθανάσιον Παπαγεωργίου, Πυργαδίκια Χαλκιδικῆς. Ἐνεγράφητε εἰς ἀμφοτέρω τὰ περιοδικὰ. Φύλλα ἀπεστάλησαν ἀπὸ 1-1-1957.— **Αἶδες.** Ἰωάννην Ποῦλον, Σιταραλῶνα Τριχονίδος. Σᾶς ἐνεγράψαμεν εἰς ἀμφοτέρω τὰ περιοδικὰ, κατόπιν σχετικοῦ ἐγγράφου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. — **Αἶδες.** Παῦλον Βασιλείου, Ἁγιον Θωμᾶν Μεσολογγίου. Ἐνεγράφητε κατόπιν σχετικοῦ ἐγγράφου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως σας. — Ἱερὰν Μητρόπολιν Αἰτωλοακαρνανίας. Ἐλάβομεν τὰ ὑπ' ἀριθ. 1467/3 Ἰουλίου 1957 καὶ 1468/3 Ἰουλίου 1957 ἐγγράφα ὑμῶν καὶ ἐνεγράψαμεν εἰς τὸ συνδρομητολόγιόν μας τοὺς αἰδεσιμωτάτους Παῦλον Βασιλείου καὶ Ἰωάννην Ποῦλον. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τακτικὴν ἐνημέρωσίν μας.— **Κον** Θεμιστολὴν Καραμάνην, Γραμματεῖα Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μηθύμνης. Προκλήρξετε ἐκλογῆς ἐφημερίου ἐλήφθη καὶ θὰ δημοσιευθῇ. Σᾶς ἐνεγράψαμεν εἰς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος». — **Αἰδεσιμωτάτον** Βασίλειον Νούγιαν, Ἱερωνήμην Ζίτσης Ἰωαννίνων. Σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον σᾶς ἀπασχολεῖ καλὸν εἶναι νὰ ἐρωτήσετε τὸν Σεβ. Μητροπολίτην σας. Πάντως τὸ Ἡμερολόγιον «Φαρέα» ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸ δὲ περιεχόμενόν του ἐλέγχεται ἐπισταμένως. Ἐκ τῶν ζητηθέντων τευχῶν σᾶς ἐστάλησαν ὅσα ὑπῆρχον.— **Αἶδες.** Ἡλίαν Μήτσιον, Ἁγίαν Τριάδα Κτημινίων. Διὰ νὰ δημοσιευθῇ προκλήρξετε ἐκλογῆς ἐφημερίου εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ οἴκειου Μητροπολίτου ἢ ὑπὸ τοῦ ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ καὶ νὰ φέρῃ τὴν σφραγίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ἄλλως αἱ ἀποστελλόμεναι προκηρῶξεις δὲν δημοσιεύονται. — **Αἶδες.** Ἐμμανουὴλ

Παπαμακάριον. Ἰ. Ναὸν Ἀγ. Ἰωάννου Κύθνου. Τὸ φύλλον σὰς ἀποστέλλεται κανονικῶς ἀπὸ 7-11-1956, ὡς καὶ εἰς τὸν Ἰ. Ναὸν Ἀγ. Ἰωάννου Κύθνου. Γράφατέ μας ποῖα τυχὴ τοῦ «Ἐφημερίου» δὲν ἐλάβατε διὰ τὰ σὰς τὰ ἀποστέλλωμεν, ἐὰν βεβαίως ὑπάρχουν.—**Αἶδες.** Γεώργιον Ἡλ. Οἰκονόμου, Πηγὰς Ἀρτης, Τὸ ἐπίδομα πολυετίας παρέχεται μετὰ 10ετῆ συνεχῆ ὑπηρεσίαν. Ἔσεῖς ἀκόμη δὲν ἔχετε συμπληρώσει τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον. Ἡ διόρθωσις τῆς διευθύνσεώς σας ἐγένετο, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπόδειξίν σας. Ζητηθέντα τυχὴ ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς.—**Αἶδες.** Στέφανον Χριστίδην, Παταγὴ Ὀρσοτιάδος Ἐβρου. Τὰ Κατώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ λειτουργήσουν καὶ ἐφέτος. Συγκεκριμένως θὰ γνωρίζωμεν μετὰ τὴν 15ην Αὐγούστου τρέχ. ἔτους. Καλὸν ἐπομένως θὰ εἶναι νὰ ἐπανέλθετε ἐκ νέου δι' ἐπιστολῆς σας μετὰ τὴν πάροδον τῆς ὡς ἄνω ἡμερομηνίας.

Πληροφοροῦμεν τοὺς αἰδουσιματωτάτους ἐφημερίους ὅπως τὰς αἰτήσεις των διὰ τὴν χορήγησιν δαρείων ἀπευθύνουν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. μέσῳ τῆς Ἱερᾶς των Μητροπόλεως. Δάνεια θὰ χορηγηθοῦν εἰς τοὺς αἰδουσιματωτάτους ἐφημερίους εὐθὺς ὡς χορηγηθῆ ἢ σχετικῆ πίστωσις.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδ. Κ. Σπεράντσα, Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Δωρόθεος († 1888—1957).—**Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μπαρδάκου,** «Λαὸς Θεοῦ» καὶ «χώρα ἁγίων».—**Βασ. Ἡλιάδης,** Τὸ ψυχικὸ μας ἀναβάπτισμα τὴν ὥραν τῆς δεήσεως πρὸς τὴν Παναγίαν.—**Φ. Κόντογλου,** Λειτουργικὴ καὶ κοσμικὴ τέχνη.—**Φ. Γιοφύλλη,** Ἱερεῖς ἀγιογράφοι.—**Βασ. Μουστακίη,** Κηρύγματα εἰς τὰ ἀποστολικά ἀναγνώσματα τῶν Κυριακῶν τοῦ ἔτους 1957.—**Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.**—**Ἀλληλογραφία.**

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀναγνώσται τοῦ «Ἐφημερίου» νὰ ἀπευθύνωνται μὲ ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» δι' ὅ,τι τοὺς ἀπασχολεῖ καὶ τοὺς ἐνδιαφέρει. Θὰ εὐρουν κατανόησιν καὶ ἐξυπηρέτησιν.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθήναι. Τηλ. 27-689.

Ἐπεύθυννος Τυπ/φείου : Τ. Ρούτσης, Κουκουλάρη 9, Ν. Χαλκηδόν.